

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Rebecca Etula, Terhi Jokela & Riina Latva

“Yes, I do think about Finland and Seinäjoki as my home”

Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta Seinäjoelle ja sen lähialueille
sekä MONI-infon merkityksestä kotoutumisen edistämisessä

Opinnäytetyö
Syksy 2021
SeAMK Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijät: Rebecca Etula, Terhi Jokela ja Riina Latva

Työn nimi: ”Yes, I do think about Finland and Seinäjoki as my home” – Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta Seinäjoelle ja sen lähialueille sekä MONI-infon merkityksestä kotoutumisen edistämiseksi

Ohjaaja: Lehtori Aino Alaverdyan

Vuosi: 2021

Sivumäärä: 65

Liitteiden lukumäärä: 3

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa Seinäjoelle ja sen lähialueille muuttaneiden maahanmuuttajien kokemuksista liittyen kotoutumiseen sekä tyypitellä erilaisia maahanmuuttoprosesseja. Tavoitteena oli saada myös tietoa matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu MONI-infon merkityksestä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi.

Opinnäytetyö toteutettiin MONI-infon aloitteesta. Opinnäytetyön teoriaosuudessa avataan yleisesti maahanmuuttoa ja monikulttuurisuutta Suomessa, kotoutumisprosessia, sekä osallisuuden merkitystä kotoutumisen edistämiseksi. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua ja tutkimuksessa haastateltiin yhtätoista maahanmuuttajaa. Aineisto analysoitiin käyttämällä laadullista sisällönanalyysia. Haastatteluiden teemat pohjautuivat seuraaviin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin: Miten maahanmuuttajat ovat kokeneet Seinäjoelle tai sen lähialueille kotoutumisen? Mitkä asiat ovat maahanmuuttajien mielestä edistäneet kotoutumista? Mitä hyötyä maahanmuuttajille on ollut matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu MONI-infosta?

Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että suurin osa haastateltavista kokee kotoutuneensa hyvin Seinäjoelle ja sen lähialueille. Useimmat haastateltavista olivat kiinnittyneet opiskelu- ja työelämään. Oleskeluluvan odotus, virallisten asioiden hoitaminen, kieli sekä kulttuuri koettiin haastavimmiksi asioiksi kotoutumisprosessissa. Myönteisen oleskelulupapäätöksen jälkeen suurin osa haastateltavista koki kotoutumisprosessin etenemisen sujuvaksi. MONI-infon asiakkaina olleet haastateltavat olivat tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen ja neuvontaan. Haastateltavat kokivat saaneensa monipuolisesti apua erilaisiin tilanteisiin MONI-infosta. MONI-infossa asiointi koettiin helpoksi, ja työntekijät saivat paljon positiivista palautetta haastateltavien kohtaamisesta. Kaikki haastateltavat nostivat esille MONI-infon tärkeyden maahanmuuttajien kotoutumisprosessin tukemisessa ja toivoivat MONI-infon jäävän pysyväksi palvelumuodoksi Seinäjoelle.

¹ Asiasanat: maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotoutumisprosessi, osallisuus, matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree program: Degree Programme of Social Services

Authors: Rebecca Etula, Terhi Jokela, and Riina Latva

Title of thesis: “Yes, I do think about Finland and Seinäjoki as my home” – The experiences of immigrants of integrating to Seinäjoki and nearby areas and the importance of the support of MONI-info of furthering the integration

Supervisor: Aino Alaverdyan, PhD, Senior Lecturer

Year: 2021

Number of pages: 65

Number of appendices: 3

The aim of this thesis was to get information on integration from the immigrants who have moved to Seinäjoki or nearby areas and portray different types of integration processes. The aim was to receive information about the relevance of MONI-info’s low-threshold guidance and counseling service in the immigrant’s integration process.

The thesis was realized on the initiative from MONI-info. The theoretical part focuses on immigration and multiculturalism in Finland in general, the integration process, and the importance of inclusion in promoting integration. The material collection method was themed interview. Eleven immigrants were interviewed. The data were analyzed by using qualitative content analysis. The themes of the interviews were based on the thesis’ research questions, which were: How did immigrants experience the integration to Seinäjoki and nearby areas? What were the aspects that promoted the integration, according to the immigrants? What benefit did MONI-info bring to the immigrants?

The results of the thesis found out that most of the interviewees felt that they have integrated into Seinäjoki and nearby areas well. Most of the interviewees were attached to study and working life. The waiting for the residence permit, taking care of the official affairs, the language and culture were perceived as challenging during the integration process. Most of the interviewees felt that the integration process proceeded smoothly after receiving the positive residence permit decision. The customers of MONI-info were happy with the guidance and consultation they received. The interviewees felt that they got versatile help in a variety of situations. The workers of MONI-info received positive feedback of encountering the interviewees and visiting MONI-info was perceived as effortless. All the interviewees highlighted the importance of MONI-info in supporting the integration process and they hoped that MONI-info will be a permanent service in Seinäjoki.

Keywords: immigrant, integration, integration process, inclusion, low-threshold guidance, and counseling service

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva- ja kuvioluettelo	6
1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITE	9
2.1 Opinnäytetyön tilaaja, tavoite ja tutkimuskysymykset.....	9
2.2 Aiemmat aiheeseemme liittyvät tutkimukset.....	11
3 MAAHANMUUTTO JA MONIKULTTUURISUUS SUOMESSA	13
3.1 Maahanmuutto tilastoina	13
3.2 Monikulttuurisuus yhteiskunnassa.....	14
4 KOTOUTUMISEN VASTAVUORONINEN PROSESSI	17
4.1 Kotoutumisen prosessi	17
4.2 Kotoutumisen edistäminen kunnissa	19
4.3 Kulttuurisensitiivinen työote kotoutumisen edistämässä	21
5 OSALLISUUS KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESSÄ.....	23
5.1 Osallisuus.....	23
5.2 Sosiaalinen osallisuus	24
5.3 Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut osallisuutta edistämässä	26
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	28
6.1 Laadullinen tutkimus ja teemahaastattelu	28
6.2 Tutkimuksen toteuttaminen	29
6.3 Haastatteluiden litterointi ja analysointi	31
6.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	32
7 TUTKIMUSTULOKSET	35
7.1 Taustatiedot.....	35
7.2 Haasteet sekä helpoksi koetut asiat kotoutumisessa	36
7.3 Saatu tuki kotoutumisprosessin aikana	37
7.4 Kokemus maahanmuuttoprosessista	38

7.5	MONI-infon asiakkaiden kokemukset saamastaan palvelusta.....	38
7.6	Ei asiakkaiden ajatuksia MONI-infosta	39
7.7	Maahanmuuttajien tavoittaminen.....	39
8	ERILAISET MAAHANMUUTTOPROSESSITYYPIT	41
8.1	Henkilö 1: EU-maan kansalainen, joka on muuttanut Suomeen työn perässä	41
8.2	Henkilö 2: EU-maan ulkopuolinen kansalainen, joka on muuttanut Suomeen perhesyiden takia	44
8.3	Henkilö 3: EU-maiden ulkopuolinen kansalainen, joka on muuttanut Suomeen turvapaikanhakijana	46
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	48
9.1	Maahanmuuton taustat sekä kokemukset kotoutumisesta	48
9.2	MONI-infon merkitys maahanmuuttajien kotoutumisessa	49
10	POHDINTA.....	51
	LÄHTEET	55
	LIITTEET	61

Kuva- ja kuvioluettelo

Kuva 1. Henkilön yksi maahanmuuttoprosessi.	43
Kuva 2. Henkilön kaksi maahanmuuttoprosessi.	45
Kuva 3. Henkilön kolme maahanmuuttoprosessi.	47
Kuvio 1. Maahanmuuttaja-käsitteen ja sen lähikäsitteiden avaus.	9
Kuvio 2. Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä iän mukaan 2020 (Joka seitsemäs 30– 40-vuotiaista on ulkomaalaistaustainen, 2021).	14
Kuvio 3. Kotoutumisen ja kotouttamisen määritelmät.	17
Kuvio 4. Maahanmuuton kriisiprosessi (Haavikko & Bremer 2009, 20).....	19
Kuvio 5. Teemahaastattelun teemat.	29
Kuvio 6. Haastatteluiden analysointiprosessi.....	32

1 JOHDANTO

Päädyimme tutkimaan maahanmuuttajien kokemuksia heidän kotoutumisestaan, aiheen tärkeyden sekä ajankohtaisuuden vuoksi. MONI-info toimii Seinäjoella hankkeena, eikä näin ollen varmuutta ole palvelun jatkuvuudesta. MONI-info tarjoaa matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluita Seinäjoella ja sen lähialueilla asuville sekä Seinäjoesta kiinnostuneille maahanmuuttajille. Hankkeen on määrä loppua vuoden 2022 lopussa. (Maahanmuuttajien MONI-info, [viitattu 18.9.2021].) Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä MONI-infon kanssa, heidän esille tuomastaan tarpeesta saada kokemuksellista tietoa MONI-infon merkityksestä kotoutumisen edistämiseksi.

Mielestämme aihe on ajankohtainen, sillä keskustelua maahanmuuttajista käydään tasaiseen tahtiin niin uutisissa kuin sosiaalisessa mediassa. Maahanmuutto jakaa mielipiteitä väestössämme, ja siitä käydään säännöllisesti keskusteluita Suomen hallituksessa eri puolueiden välillä. Usein julkisuudessa keskustellaan pakolais- tai turvapaikkastatuksella tulleista ihmisistä. Ulkopuolelle keskusteluista jäävät usein monet muut syyt, miksi uuteen maahan muutetaan.

Ylen uutisessa (2019) haastateltu Etelä-Pohjanmaan maakuntajohtaja Asko Peltola kuvaa alueen kolmea väestönkehitykseen liittyvää tekijää. Näistä yksi tekijä on maahanmuutto, jolla ei ole merkittävää prosentuaalista osuutta väestössä, sillä Etelä-Pohjanmaan maakunta ei ole yhtä kansainvälistynyt kuin muut maakunnat Suomessa. Peltola näkee maahanmuuttajat merkittävänä mahdollisuutena alueen työvoiman lisäämiseä.

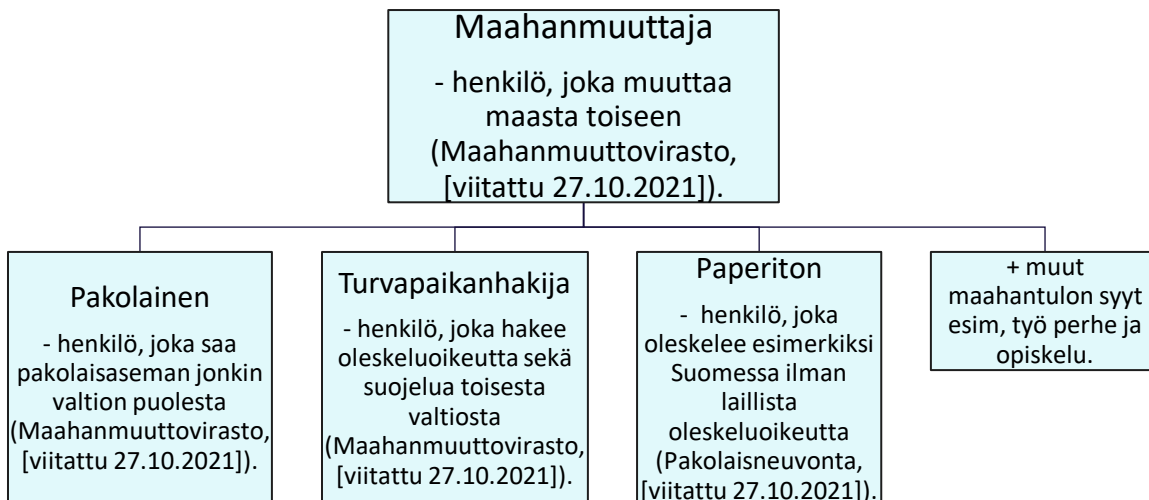
Vuonna 2019 Etelä-Pohjanmaalla ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä oli 2,4 prosenttia. Pohjanmaalla sama osuus oli 7.5 %, Pirkanmaalla osuus oli 5.1 % ja Uudellamaalla 14.2 %. (Ulkomaalaistaustaisten osuus, %, [viitattu 19.10.2021]). Näistä luvuista voi huomata, että Etelä-Pohjanmaalla asuvien ulkomaalaistaustaisten osuus on pienin verrattuna muihin maakuntiin.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda kokemuksellista tietoa maahanmuuttajien kotoutumisprosesseista sekä MONI-infon merkityksestä heidän kotoutumisensa edistämiseksi. Maahanmuuttajien omien kokemusten avulla palveluita voidaan kehittää parempaan suuntaan. Mielestämme on tärkeää tuoda esille, miten kotoutuminen Seinäjoelle ja lähialueille on koettu ja mitä hyötyä MONI-infosta on ollut.

Käytämme opinnäytetyössämme seuraavia käsitteitä: maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotoutumisprosessi, osallisuus, matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu ja kotouttaminen. Tässä opinnäytetyössä käsitämme kotoutumisella maahanmuuttajan kokonaisvaltaisen kotoutumisen toiseen maahan (Valtioneuvosto 2021). Kotouttamisella käsitämme viranomaistahojen tekevän lakisääteisen työn kotoutumisen edistämiseksi (L 30.12.2010/1386). Maahanmuuttajalla käsitämme kaikki maahanmuuttajat maahanmuuton syytä katsomatta (Maahanmuuttovirasto, [viitattu 27.10.2021]). Esittelemme opinnäytetyössämme maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvää teoriaa. Avaamme käyttämämme tutkimus- ja analysointimenetelmät ennen tutkimustuloksien esittelyä. Avaamme tulokset teemoiteltuna ja havainnollistamme tuloksia eri maahanmuuttajatyyppeiden avulla. Opinnäytetyön lopussa teemme johtopäätöksiä tutkimustuloksista verraten niitä koostamaamme teoriatietoon. Opinnäytetyömme päätämme pohdintaosioon, jossa refleктоimme opinnäytetyön prosessia kokonaisuutena ja saamiamme tutkimustuloksia.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITE

Tässä luvussa käymme läpi opinnäytetyömme aiheen taustoja sekä tavoitteita. Esittelemme MONI-infon toimintaa ja sen asiakaskuntaa. Tuomme esille aiheen ajankohtaisuuden sekä aiheeseen liittyviä aikaisempia tutkimuksia. Lisäksi esittelemme tutkimuskysymyksemme, jotka ovat ohjanneet opinnäytetyön prosessia. Alla olevassa kuviossa (Kuvio 1.) avaamme erilaisia maahanmuuttajista käytettäviä termejä. Avaamme kyseiset termit opinnäytetyömme alussa selkeyttääksemme teorian lukemista. Yläkäsitteenä oleva *maahanmuuttaja* kattaa alleen jokaisen maasta toiseen muuttaneen ihmisen riippumatta maahantulositystä (Maahanmuuttovirasto, [viitattu 27.10.2021]).

Kuvio 1. Maahanmuuttaja-käsitteen ja sen lähikäsitteiden avaus.

2.1 Opinnäytetyön tilaaja, tavoite ja tutkimuskysymykset

Ehdotus opinnäytetyön aiheesta tuli MONI-infon työntekijöiltä. MONI-info on Seinäjoen kaupungin hanke, jota rahoittaa Euroopan unionin sosiaalirahasto (ESR) sekä Seinäjoen kaupunki. Rahoituksen hankkeelle on myöntänyt Keski-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY). MONI-info on maksuton matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu, joka on suunnattu Seinäjoella ja lähialueilla asuville sekä Seinäjoesta kiinnostuneille maahanmuuttajille. Asiakkaina MONI-infolla on maahanmuuttajia, jotka ovat esimerkiksi työelämässä,

koulutuksessa tai työmarkkinoiden ulkopuolella. (Maahanmuuttajien MONI-info, [viitattu 18.9.2021].) He ovat esimerkiksi turvapaikanhakijoita, työssä olevia, opiskelijoita, kotiäitejä, sesonkityöläisiä (Kaataja 2021). MONI-info tekee myös yhteistyötä eri organisaatioiden kanssa, jotka toimivat maahanmuuton parissa. Hankkeella on kaksi työntekijää, maahanmuuttajakoordinaattori sekä palveluohjaaja. (Maahanmuuttajien MONI-info, [viitattu 18.9.2021].) MONI-infon asiakaskuntaa ovat kaikki muut maahanmuuttajat kuin lakisääteisen kotoutumisen piirissä olevat. MONI-infon toiminta on aloitettu 1.3.2020 ja se päättyy 31.12.2022. Hankkeen tavoitteena on jäädä pysyväksi palveluksi Seinäjoelle. (Kaataja 2021.)

Seinäjoella toimivan MONI-infon palveluita kuvaillaan (Tuomikoski 2021, 4–5) kaikille uussuomalaisille Seinäjokisille avoimeksi ohjaus- ja neuvontapalveluksi. MONI-infon toiminta on suunnattu yksilöiden lisäksi myös maakunnissa asuville sekä elinkeinoelämälle ja heidän neuvonnalleen maahanmuuttoon liittyvissä asioissa. MONI-infon työntekijä tuo esille toivetta siitä, että myös työelämän toimijat sekä maakunnissa asuvat olisivat heihin rohkeasti yhteydessä. MONI-infon palvelu on asiakkaille ilmaista ja avointa, eikä asiakastietoja rekisteröidä. Yhteistyö muiden palveluidentuottajien kanssa on aktiivista, joiden kanssa MONI-info järjestää erilaisia tapahtumia, kerhoja ja infotilaisuuksia. Tapahtumien kuvaillaan olevan luonnollinen tapa verkostoitua ja näin edistää kotoutumista. MONI-info toimii tällä hetkellä Seinäjoen kaupungin hankkeena vuoden 2022 loppuun. Toivottavaa olisikin, että MONI-infon kaltainen palvelu jäisi kaupunkiin pysyvästi.

MONI-infon maahanmuuttajakoordinaattori Katja Kaataja kertoi, että laajaa ALKU-tapaamista tarjottiin kesästä 2021 lähtien MONI-infon kautta laajemmille kohderyhmille (Kaataja 2021). ALKU-tapaamisen tarkoituksena on ymmärtää maahanmuuttajan tilanne ja auttaa maahanmuuttajaa asettumaan Seinäjoelle. ALKU-tapaaminen on suunnattu maahanmuuttajille, jotka eivät ole TE-toimiston asiakkaita tai ovat asuneet Suomessa enintään kolme vuotta. (ALKU-tapaaminen / ALKU meeting, [viitattu 4.11.2021].)

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta sekä MONI-infon merkitystä kotoutumisen edistämisessä. Tavoitteena on päästä haastattelemaan maahanmuuttajia, jotka ovat MONI-infon asiakkaita sekä maahanmuuttajia, jotka eivät ole käyttäneet MONI-infon palveluita. Halusimme selvittää, eroavatko kokemukset kotoutumisesta, kun osa haastateltavista on käyttänyt MONI-infon palveluita arjessaan ja osa ei ole käyttänyt MONI-infon palveluita. Näin saisimme mahdollisesti nostettua esille MONI-infon merkitystä maahanmuuttajien kotoutumisessa.

Toivomme, että tämän opinnäytetyön avulla pystymme osoittamaan MONI-infon merkityksellisuuden maahanmuuttajien kotoutumisen edistämässä. Tällä opinnäytetyöllä on mahdollista lisätä MONI-infon tunnettuutta maahanmuuttajien sekä eri organisaatioiden keskuudessa.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten maahanmuuttajat ovat kokeneet Seinäjoelle tai sen lähialueille kotoutumisen?
2. Mitkä asiat ovat maahanmuuttajien mielestä edistäneet kotoutumista?
3. Mitä hyötyä maahanmuuttajille on ollut matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu MONI-infosta?

2.2 Aiemmat aiheeseemme liittyvät tutkimukset

Opinnäytetyömme aiheesta oli heikosti saatavilla tuoretta tutkimustietoa. Löysimme kuitenkin muutaman verrattain ajankohtaisen tutkimuksen aiheesta. Esittelemme tässä luvussa kaksi pro gradu -tutkielmaa ja yhden muun aiemman opinnäytetyön aiheesta.

Pohjola (2016, 2) on pro gradu -tutkielmassaan tutkinut nuorten maahanmuuttajien kotoutumista. Pohjolan tutkielman tarkoitus oli maahanmuuttajien kotoutumisprosessien kartoitus sekä kotoutumiseen vaikuttavien tekijöiden esille nosto. Tutkielman tavoitteena oli tuoda nuorten toiveita ja kokemuksia esille kotoutumisesta. Tutkimuksessa nostettiin esille lisäksi kolmannen sektorin rooli kotoutumisprosesseissa. Tutkimuksen aineiston keräämisessä käytettiin etnografista kenttätöitä Polku kotiin -projektin kotikäynneillä. Tutkimuksen tuloksissa selvisi, että tutkimukseen osallistuneiden kotoutumisprosessit olivat olleet haastavia ja osalla oli ollut vaikeuksia löytää oikeita viranomais- tai avunantajatahoja. Merkittävänä tekijänä kotoutumiseen nähtiin kielitaito. Kokemusta osallisuudesta ja sosiaalisten suhteiden muodostumista pidettiin tärkeänä. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat kokivat mahdollisuutensa Suomessa pääasiallisesti hyvinä.

Erbismann (2017, 2, 31) tutki pro gradu -tutkielmassaan maahanmuuttajien kotoutumista sekä kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä. Kuopiossa sijaitsevan Setlementti Puijolan Monikulttuurisuuskeskus Kompassin kävijät olivat tutkimukseen osallistuvia haastateltavia. Tavoitteena oli selvittää, mitkä asiat edistävät sekä vaikeuttavat Suomeen kotoutumista. Lisäksi tavoitteena oli selvittää kolmannen sektorin roolia maahanmuuttajien kotoutumisessa. Tutkimuksessa

käytettiin teemahaastattelua aineistonkeruumenetelmänä ja sisällönanalyysia aineiston analysoinnissa. Tutkimuksen tuloksista selvisi, että maahanmuuttajien kotoutumiseen vaikuttavat kielitaito sekä kulttuurierot. Lisäksi esille nousi lähipiirin vaikutus kotoutumiseen. Tuloksissa nousi esille, että kolmannen sektorin toimijalla, Kompassilla, oli positiivinen vaikutus kotoutumisprosessissa.

Valtanen (2021, 1) on tehnyt opinnäytetyönsä omaohjaajuuden tarpeesta esikotoutumisvaiheessa olevien aikuistuneiden turvapaikanhakijoiden keskuudessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa siitä, mitä tuen tarpeita maahanmuuttajilla on aikuistumisen kynnyksellä esikotoutumisvaiheessa sekä miten omaohjaaja voisi tässä tukea. Opinnäytetyö toteutettiin käyttämällä laadullista tutkimusmenetelmää ja aineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Tuloksien analysoinnissa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tuloksista ilmeni, että omaohjaajuudella on tärkeä rooli maahanmuuttajan aikuistumisen tukemisessa. Omaohjaajuus koettiin elämäntaitoja ja elämänhallintaa tukevana työmenetelmänä.

Käytämme opinnäytetyömme tutkimuksessa samoja tutkimusmenetelmiä, kuten edellä mainituissa tutkimuksissa. Opinnäytetyössämme nousee esille myös kokemukset kotoutumisesta sekä siihen vaikuttavat tekijät. Tutkimuksen tuloksissa tuomme esille yksilöllisiä kokemuksia kotoutumisesta. Edellä mainituista tutkimuksista saimme varmuutta sille, että käyttämämme tutkimusmenetelmät ovat sopivia opinnäytetyömme aiheelle. Aikaisemmista tutkimuksista voi huomata, että tutkimusmenetelmät ovat mahdollistaneet onnistuneen aineistonkeruun. Opinnäytetyössämme käytettävien tutkimusmenetelmien avulla kerättyä aineistoa esittelemme opinnäytetyön luvussa 6 ja 7.

3 MAAHANMUUTTO JA MONIKULTTUURISUUS SUOMESSA

Maahanmuutto ja sen myötä monikulttuurisuus ovat lisääntyneet huomattavasti 2000-luvulla. Maahanmuuton syyt ovat muuttuneet 1990-luvun jälkeen, jolloin syyt olivat yleensä humanitaarisia. Nykyhetken maahanmuuton syyt ovat moninaisempia, ja ne voivat liittyä esimerkiksi työhön, opiskeluun ja perhesuhteisiin. Lisääntynyt maahanmuutto edellyttää myös julkisten palveluiden kehittymistä sekä monikulttuurisuuden huomioimista palveluita järjestettäessä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, [viitattu 31.5.2021].) Tässä luvussa käymme läpi maahanmuuton kehitystä, syitä sekä sitä, miten maahanmuutto näyttäytyy tilastoissa. Luvussa avataan maahanmuuton käsitteitä sekä yhteiskuntamme monikulttuurisuutta sosiaalialan näkökulmasta. Pääpaino luvun sisällössä keskittyy monikulttuurisuuteen yksilön ja yhteiskunnan tasoilta tarkasteltuna.

3.1 Maahanmuutto tilastoina

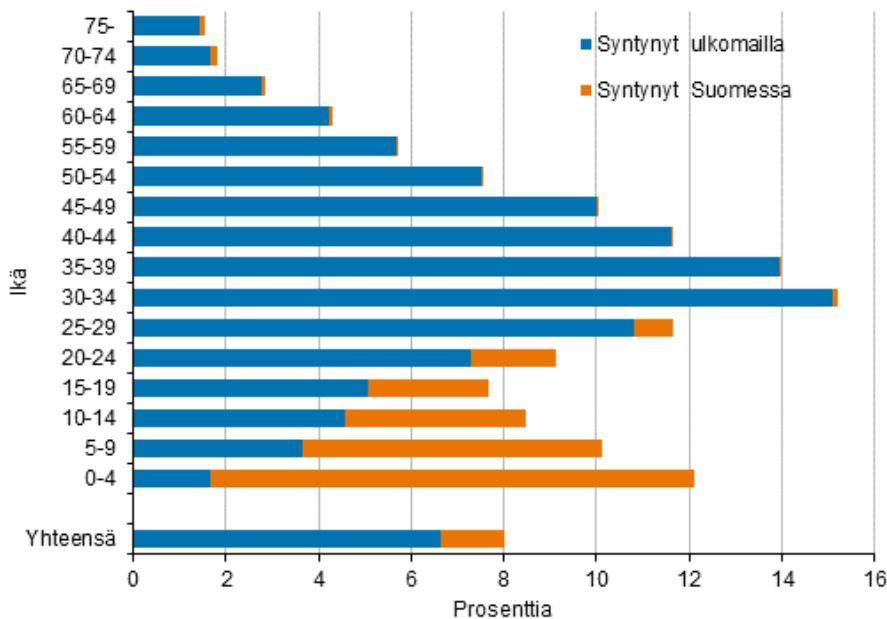
Vuonna 2019 ulkomaalaistaustaisia henkilöitä oli Suomessa noin 8 % koko väestöstä. Vuonna 2020 Suomen väestö kasvoi reilulla 10 000 henkilöllä maahanmuuton seurauksena (Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2021 2021). Eniten Suomen kansalaisuutta hakivat irakilaisistaustaiset kansalaiset vuonna 2020. Suurin osa irakilaisistaustaisista hakijoista oli Suomeen vuonna 2015 saapuneet turvapaikanhakijat, jotka saapuivat Suomeen saamaan kansainvälistä suojelua. Pidemmän tähtäimen katsauksella, Venäjän kansalaiset ovat suurin kansalaisryhmä, jotka ovat hakeneet Suomen kansalaisuutta viime vuosien aikana. Suomessa ensimmäisiä oleskelulupahakemuksia täytettiin eniten työn nojalla. Koronapandemia vaikutti hieman hakemusten määrään laskevasti, mutta se ei vaikuttanut suuresti Suomeen muuttavien määrään. (Maahanmuuton tilastot 2020 2021.)

Maahanmuuton muuttoliikkeisiin liittyy veto- ja työntötekijöitä. Työntötekijät ovat syitä, miksi ihmiset lähtevät kotimaastaan. Vetotekijät ovat niitä syitä, miksi ihmiset muuttavat tiettyyn maahan. Veto- ja työntötekijät voidaan kategorisoida kolmeen ryhmään, jotka ovat sosiaaliset ja poliittiset tekijät, väestörakenteelliset ja taloudelliset tekijät, sekä ympäristötekijät. Työntötekijöistä etenkin sosiaaliset ja poliittiset tekijät ovat merkittäviä, sillä maahanmuuttajista suurin osa on humanitaarisia pakolaisia. Tämän ryhmän työntötekijöihin kuuluvat etniset, uskonnolliset, poliittiset ja rotuun tai kulttuuriin pohjautuvat vainot. Vetotekijöitä väestörakenteellisissa ja taloudellisissa tekijöissä ovat korkeampi palkka, elintaso, sekä paremmat työ- ja opiskelumahdollisuudet. (Euroopan parlamentti 2020.) Eri veto- ja työntötekijöiden ymmärtäminen

maahanmuuton taustalla auttaa sosiaalialan ammattilaisia myös hahmottamaan maahanmuuton taustalla olevia humanitaarisen avun syitä ja ihmisoikeuskysymyksiä.

Etelä-Pohjanmaan alueella ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä oli vuonna 2019 2,4 %, kun taas Pohjanmaan alueella vastaava luku oli 7,9 %. Kun katsoo ulkomaalaistaustaisten osuutta väestössä, Etelä-Pohjanmaalla prosenttiluku oli Suomen mittakaavassa pienin. (Ulkomaalaisten osuus, % [viitattu 5.9.2021].) Seinäjoella ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä oli 2,8 % (Tilastokeskus, [viitattu 5.9.2021]). Maahanmuuttajien ikärakenne on nuorempaa kansuomalaisiin verrattuna. Maahanmuuton syy sekä lähtömaa vaikuttavat ikäjakaumaan, mutta eniten Suomeen muuttaa työkäisiä ulkomaalaistaustaisia henkilöitä. (Maahanmuuttajat väestössä, [viitattu 20.9.2021].)

Alla on kuvattuna (Kuvio 2.) ulkomailla sekä Suomessa syntyneiden ulkomaalaisten ikäjakamaa Suomessa vuonna 2020. Vuonna 2020 Suomessa asui 444 031 ulkomaalaistaustaista ihmistä. Tämä tarkoittaa kahdeksaa prosenttia koko Suomen väestöstä.

Kuvio 2. Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä iän mukaan 2020 (Joka seitsemäs 30–40-vuotiaista on ulkomaalaistaustainen 2021).

3.2 Monikulttuurisuus yhteiskunnassa

Hiltunen (2012, 9–10) luonnehtii monikulttuurisuutta käsitteenä monisäikeiseksi. Käsitettä on hankala määritellä, sillä yhtä määritelmää käsitteelle ei ole. Yleisesti monikulttuurisuudesta

puhutaan, kun tarkoitetaan erilaisten ihmisten olemassaoloa. Yhteiskunnallisesti puhuttaessa monikulttuurisuudella tarkoitetaan eri kulttuurien edustajien yhteiseloä keskenään yhdenvertaisesti. Monikulttuurisuus tarkoittaa myös yhteisiä pelisääntöjä, yksilöiden ja kulttuurien välistä tasa-arvoa, sekä erilaisuuden arvostusta ja hyväksymistä.

Hiltusen (2012, 9) mukaan asenteisiin ja suhtautumiseen maahanmuuttajia kohtaan vaikuttaa maahantulon syy. Esimerkiksi kausityöntekijät eivät tavallisesti opettele kieltä eivätkä näin ollen integroidu yhteiskuntaan sen enempää, sillä heidän perheensä, kotinsa ja omaisuutensa pysyvät kotimaassa. Martikainen (2011, 28) huomioi kirjassaan, että suomalaisten keskustelu maahanmuutosta ja maahanmuuttajista keskittyy hyvin usein turvapaikanhakijoihin, pakolais-taustaisiin tai työperäisen maahanmuuton ympärille. Helposti keskusteluista unohdetaan muut maahanmuuton syyt, kuten perhesuhteet tai avioliitot, opiskelu tai työkomennukset. Keskustelujen keskittyessä edellä mainittuihin seikkoihin, löytyy yksi selitys ihmisten jyrkille mielipiteille ja asenteille maahanmuuttoa kohtaan. Kantaväestön mahdolliset torjuvat asenteet sekä jyrkät mielipiteet voidaankin nähdä yhtenä maahanmuuttajien kotoutumisen ja yhteiskuntaan sopeutumisen haasteena.

Kotoutumisen haasteina on myös naisten heikko osallisuus sekä ulkomaalaistaustaisten heikompi työllisyysaste. Maahanmuuttopolitiikka on uudistuksen tarpeessa, sillä nykyisellään maahanmuuton tukitoimet eivät riitä kaikille maahanmuuttajille tai ne eivät tavoita kaikkia maahanmuuttajia. Tavoitteita uudistukselle ovat nopeampi siirtyminen työelämään tai koulutukseen, maahanmuuttajien osallisuuden edistäminen työelämässä sekä ehkäistä yhteiskunnallista polarisaatiota eli jakautumista ja lisätä työelämän vastaanottavuutta. Maahanmuuttajanaisten tukeminen on yksi uudistuksen tavoite, jotta perheet juurtuvat paremmin Suomeen. (Työ- ja elinkeinoministeriö [viitattu 31.5.2021].)

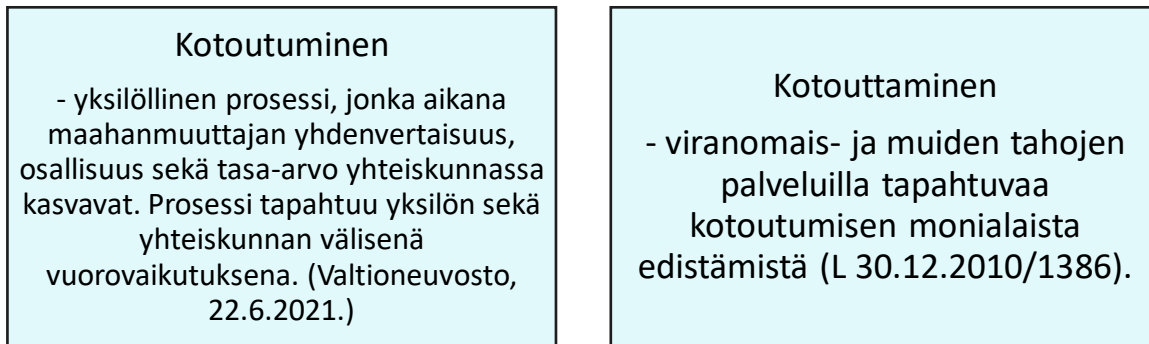
Juntunen ja Laakkonen (2018, 75–81) ovat tutkineet kulttuurien välistä yhteiseloä. Ihmiset, jotka pitivät yllä sosiaalisia suhteita maahanmuuttajiin, kokivat, ettei yhteiselossa ole juurikaan ongelmia. Ongelmia ja haasteita kuvailivat enemmän ihmiset, jotka eivät olleet tekemisissä maahanmuuttajien kanssa. Ulkomaalaistaustaiset hakeutuvat helpommin samoin ajattelevien joukkoon, jotka samaistuvat kokemuksiin paremmin kuin kantasuomalaiset. Tämä ilmiö osaltaan edistää väestön jakautumista.

Honkasalo, Näre ja Tervonen (2018, 39–45) kertovat maahanmuuttoon liittyvän keskustelun olevan uusi ilmiö, jota voi vastustaa, kannattaa tai hallita. Yleensä maahanmuuttoon liittyvä

keskustelu on negatiivissävytteistä, ja se keskittyy marginaalisiin ilmiöihin. Mediassa esillä olevat keskustelut liittyvät usein yksilöihin tai maahanmuuton negatiivisiin aspekteihin, jolloin ihmisoikeuskysymykset tai eriarvoisuuden muodot eivät astu julkisiin keskusteluihin mukaan. He tuovat esille turvapaikanhakijoiden, sekä paperittomien haavoittuvan aseman yhteiskunnassa, jota hankaloittaa entisestään myös vallitseva rasismi ja vihapuhe. Rasismi ja vihapuhe ylettyy myös heidän kanssaan työskenteleviin ja heitä tukeviin tahoihin.

4 KOTOUTUMISEN VASTAVUORONIN PROSESSI

Tässä luvussa käsitellään ammattilaisten sekä maahanmuuttajien roolia kotoutumisen vastavuoroisessa prosessissa. Alla olevaan kuvioon (Kuvio 3.) olemme avanneet kotoutumisen ja kotouttamisen eroja, jotka ovat opinnäytetyössämme käytettäviä käsitteitä.

Kuvio 3. Kotoutumisen ja kotouttamisen määritelmät.

4.1 Kotoutumisen prosessi

Parhaimman mahdollisen kotoutumisen ja kokemukset kotoutumisesta toteutuvat maahanmuuttajan sekä ammattilaisten vastavuoroisella vuorovaikutuksella. Vastavuoroisuuden tärkeimmät avainseikat ovat asiakaslähtöisyys ja dialogisuus. Ammattilaisten asiakaslähtöinen työote keskittyy asiakkaan itsensä tuottamiin ja esille tuomiin tarpeisiin. Se on asiakasta osallistava ja rohkaiseva työote, jossa asiakkaan omat kokemukset ovat avainasemassa työskentelylle ja tuen tarpeen määrittelylle. Asiakas ja ammattilainen pyrkivät asiakassuhteessa yhdenvertaisina toimijoina löytämään ratkaisut ja toimenpiteet yhdessä asettamilleen tavoitteille. (Törrönen ym. 2016.)

Mäkisalo-Ropponen (2012, 22) kuvailee kotoutumista ”kahdensuuntaiseksi prosessiksi, joka edellyttää sitoutumista niin maahanmuuttajalta itseltään kuin vastaanottavalta yhteiskunnalta”. Kotoutumisen prosessi on jokaisen maahanmuuttajan kohdalla yksilöllinen. Viranomaisten toimenpiteet sekä palvelut kotoutumisen edistämiseksi muotoutuvat yksilöllisten tarpeiden mukaisesti elämäntilanteista riippuen.

Kotoutuminen uuteen maahan on moniulotteinen prosessi, jossa maahanmuuttajan tulisi saada tarpeellista tietoa sekä erilaisia valmiuksia ollakseen osana yhteiskuntaa. Vuorovaikutus

yhteiskunnan sekä yhteisöjen välillä tapahtuu arjen keskellä. Tämä vuorovaikutus muokkaa yhteiskuntaa, johon maahanmuuttaja on kotoutumassa. Kotoutumisen edistämiseksi on tärkeää tehdä kattavaa yhteistyötä eri organisaatioiden välillä. (Maahanmuutto ja kotoutuminen Suomessa, [viitattu 20.10.2021].)

Uuteen maahan sopeutuminen on kolmivaiheinen prosessi. Nämä prosessin vaiheet voidaan jakaa saapumis- ja kohtaamisvaiheeseen sekä taakse katsomisen vaiheeseen. Saapumisvaiheessa ulkoiset olosuhteet kokevat muutoksen ihmisen elämässä. Ulkopuolisia tekijöitä ovat esimerkiksi: ystävät, koti, kieli sekä maisemat. Näiden olosuhteiden muutokset voivat aiheuttaa ihmiselle hämmennyksen, vierauden, avuttomuuden sekä pelon tunteita. Kohtaamisvaiheessa ihminen tekee havaintoja liittyen uuden maan olosuhteisiin ja vertaa näitä kotimaansa olosuhteisiin. Taakse katsomisen vaiheessa ihminen voi yhdistää kotimaansa sekä uuden maan kulttuurin piirteet ja sisäistää ne itselleen toimiviksi toimintatavoiksi. (Kotoutuminen 2021.)

Edellä mainittu kolmivaiheinen prosessi voi kriisiytyä. Kuviossa 4 kuvataan maahanmuuton kriisiprosessia. Maahan tullessaan henkilö voi kokea kaiken uuden innostavana ja on myönteinen tulevaisuutensa suhteen. Tätä kutsutaan kuherruskuukaudeksi. Kuherruskuukautta seuraa sokkivaihe, jolloin henkilö on päässyt tutustumaan uuteen maahan ja kulttuuriin, eivätkä toiveet prosessin etenemisestä ole välttämättä menneet niin kuin olisi toivonut. Haasteita voi nousta byrokratiasta, käytännön asioista sekä töihin pääsystä. Tätä seuraa reaktiovaihe ja siihen voi liittyä monenlaisia tunteita sekä ajatuksia siitä, oliko kotimaasta lähtö oikea ratkaisu. Reaktiovaihe vaikuttaa maahanmuuttajiin hyvin erilaisilla tavoilla. Korjaamisvaiheessa henkilö alkaa huomaamaan uudesta maasta positiivisia asioita ja kokee, että voi kohtaamistaan haasteista huolimatta selviytyä. Elämään etsitään pysyvyyttä esimerkiksi, asunnon sekä ystävien kautta. Henkilö kuitenkin kokee vielä haikeutta ja surua menetettyjä asioita kohtaan. Uudelleenorientaatiossa henkilö on sisäistänyt itselleen kaksi kulttuuria ja kykenee toimimaan näiden mukaisesti. Tässä hetkessä henkilö näkee, mitä myönteisiä puolia maahanmuutossa on. (Haa-vikko & Bremer 2009, 21–23.)

Kuvio 4. Maahanmuuton kriisiprosessi (Haavikko & Bremer 2009, 20).

Yksilöllinen sosiaalinen integraatio koetaan sen mukaan, miten hyvin maahanmuuttaja kokee olevansa osana yhteiskuntaa (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, [viitattu 20.10.2021]). Osallistuminen aktiviteetteihin valtakulttuurin ihmisten kanssa edistää kotoutumista. Valtakulttuurin hyväksynnällä ja tuella on linkitetty yhteys maahanmuuttajan alempaan stressitasoon ja syrjintään. (Amiot, Doucerain, Zhout & Ryder 2017, 632.) Kotoutuminen on maahanmuuttajan yksilöllinen ja henkilökohtainen prosessi, joka voi olla tuskallinen ja kestää vuosia. Toimintakyvyn ja tasapainon löytyminen kotimaassa viittaa kotoutumiseen. (Haavikko & Bremer 2009, 15.)

4.2 Kotoutumisen edistäminen kunnissa

Kunnat ovat suuressa roolissa kotoutumisessa ja kotoutumisen edistämisessä. Maahanmuuttajien pääasiallinen kotouttaminen tapahtuu kuntien peruspalveluiden eli julkisten sosiaali-, ja terveyspalveluiden piirissä. Laki kotoutumisen edistämisestä asettaa kunnille erityiset vastuualueet kotouttamisen toteutumiseksi. (Kunnan kotouttamisohjelma, [viitattu 10.6.2021].) Kotouttamisohjelman tulisi olla laadittu yhdessä muiden tahojen kanssa, jotka järjestävät ja toteuttavat erilaisia kotouttamista edistäviä toimenpiteitä. Kunnan viranomaistahojen lisäksi tärkeitä muita toimijoita ovat esimerkiksi järjestöt, muut kolmannen sektorin toimijat, työvoimapaalvelut, poliisi, kouluorganisaatiot, kirkot ja uskonnolliset yhteisöt. (Turtiainen 2013, 192.)

Jokaisen kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava maahanmuuttajien kotouttamista edistävä suunnitelma. Kotouttamisohjelman tavoitteena on nimensä mukaisesti edistää kotoutumista sekä turvata monialainen yhteistyö viranomaisten ja muiden tukea tuottavien palveluiden välillä. (L 30.12.2010/1386.) Kotouttaminen käsitteenä tarkoittaa erilaisia toimenpiteitä kunnan viranomaistahoilta sekä muilta palveluiden tuottajilta, jotka edistävät maahanmuuttajan asemaa sekä kotoutumista yhteiskuntaamme. Pääosin kotouttaminen on viranomaiskeskeistä. Tavoitteena kuitenkin on ottaa myös kolmannen sektorin toimijat, työelämä ja yksittäisten kuntalaisten rooli huomioon kotoutumisen edistämiseksi, tarkoituksena sujuvoittaa maahanmuuttajan sopeutumista arkeen. (Turtiainen 2013, 191.)

Seinäjoen kaupunki on laatinut vuosille 2016–2020 maahanmuuttajien kotouttamisohjelman. Kotouttamisohjelmassa on kuvattuna esimerkiksi, Seinäjoen kaupungin kansainvälisyystyö, maahanmuuttajatyö, kielipalveluiden järjestäminen sekä eri viranomaistahot (Seinäjoen kaupunki 2016, 3–4, 6). Kotouttamisohjelmassa on nostettu esille maahanmuuttajien kotoutumista edistäviä asioita. Näitä ovat muun muassa maahanmuuttajien aktiivisuus sekä motivaatio, kunnan järjestämät palvelut ja kuntalaisten asenteet. Tärkeässä asemassa pidetään kielen opiskelua sekä yhteistyötä eri yhteistyötahojen ja maahanmuuttajien välillä. Opinnäytetyön kirjoitusvaiheessa uusi kotouttamisohjelma on valmisteilla, emmekä päässeet hyödyntämään sitä tässä opinnäytetyössä.

Haasteena kuntien toteuttamassa maahanmuuttajien parissa tehtävässä kotouttamistyössä on se, miten tavoittaa ne maahanmuuttajat, joilla on oleskelulupa muilla perusteilla kuin pakolais- tai turvapaikanhakijastatuksella. Turtiainen (2013, 195) huomauttaa, että kunnat tekevät kotouttamis- ja vastaanottotyötä pääosin pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kanssa. Muulla perusteella Suomessa oleskelevia maahanmuuttajia on haastavaa tavoittaa, eivätkä he välttämättä itse hakeudu heille kuuluviin palveluihin kysymään neuvoa ja ohjausta. Yhtenä haasteena Turtiainen (2013, 200) näkee myös sen, miten kuntien palveluista tuleva informaatio tavoittaisi myös ne maahanmuuttajat, jotka ovat saaneet oleskeluluvan Suomesta esimerkiksi työn tai perhesuhteiden perusteella. Kotoutumislain myötä maahanmuuttajien alkukartoitus kattaa kaikki Suomessa oleskelevat maahanmuuttajat statuksesta riippumatta, jolloin informaatio kunnan peruspalveluista olisi turvattu kaikille maahanmuuttajille saavutettavaksi.

Kunnassa toimiva työ- ja elinkeinotoimisto järjestää alkukartoituksen niille maahanmuuttajille, jotka ovat työttömiä työnhakijoita, saavat säännöllistä toimeentulotukea tai pyytävät itse alkukartoitusta, jos heidän arvioidaan sitä tarvitsevan. Tätä kautta maahanmuuttaja ohjataan myös

muihin kunnan viranomaispalveluihin, mikäli se nähdään tarpeelliseksi. Alkukartoituksessa kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) arvioi myös sitä, tarvitseeko asiakas kotoutumissuunnitelman. (L 30.12.2010/1386.) Alkukartoitusten toteuttaminen maahanmuuttajille on yksi tärkeä perusta kotoutumisen prosessissa (Turtiainen 2013, 203).

Lopuksi Turtiainen (2013, 203) huomauttaa, että kuntien tekemä työ kotoutumisen edistämässä ja kotouttamisessa sitoutuu myös politiikkaan sekä virkamiesjohtojen sitoutumiseen. Kunnissa on tärkeää edistää myönteistä ilmapiiriä monikulttuurisuuden ja maahanmuuton suhteen, mikä edistäisi yhdenvertaisuutta sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä kehittäisi kuntaa monikulttuurisemmaksi.

4.3 Kulttuurisensitiivinen työote kotoutumisen edistämässä

Tarkastellessamme kulttuurisensitiivisyyttä, on hyvä ensin määritellä kulttuurin käsite ja mitä se pitää sisällään. Nykypäivänä kulttuuri käsitteenä kattaa laajasti ihmisen elämän eri toimintalueita. Kulttuuri käsittää yksilön ja yhteisön vakiintuneita ja opittuja toimintatapoja. Se kulttuuri, mihin synnymme ja missä kasvamme, opettaa meille, mikä on oikein ja mikä väärin. Ympäristöä havainnoimalla opimme taitoja, miten elämän erilaisissa tilanteissa tulisi kulttuurimme mukaan toimia, tuntea tai reagoida. Kulttuuria voisi sanoa myös tavaksi ajatella, sillä se asettaa meille tietynlaisia arvoja ja ajatuksia. Näiden lisäksi kulttuuri kattaa myös politiikan, tieteet, taiteet, uskonnon ja talouselämän. Näin ollen kulttuuri siirtyy sukupolvilta toisille, mutta vuosien saatossa ja uusien sukupolvien vaihtuessa se myös uudistuu maailman mukana. (Pollari & Koppinen 2011, 18–19.)

Kulttuurisensitiivisyyttä määriteltäessä, voi sen yksinkertaisimmillaan kuvailla kulttuuria kunnioittavaksi vuorovaikutukseksi. Kulttuurisensitiivinen työote edellyttää ammattilaiselta oman identiteetin ja kulttuurin tuntemusta, mutta myös muiden kulttuurien tiedostamista ja niiden tuntemusta. Kulttuurisensitiivinen työote koostuu asiakkaan kulttuuria arvostavasta ja kunnioittavasta kohtaamisesta sekä vuorovaikutuksesta. Asiakkaalla sekä ammattilaisella on vuorovaikutuksessa tilaa ilmaista itseään kulttuurillensa ominaisella tavalla ja tulla sellaisenaan hyväksytyksi ja kuulluksi. (Kulttuurisensitiivinen työote 2021.)

Hyvä lähtökohta kulttuurisensitiivisyyteen olisikin kohdata asiakas yksilönä, mutta samalla tunnistaa sekä ottaa huomioon kulttuurien väliset erot. Tämän vuoksi on tärkeää, että ammattilainen tuntee oman kulttuurin sekä omaa tietämystä myös erilaisista kulttuureista.

(Kulttuurisensitiivinen työote 2021.) Kulttuurien kohtaamisissa voi herkästi syntyä ammattieetinen ristiriita kulttuurierojen vuoksi. Ammatillisella tulisi olla valmiudet jättää syrjään omat kulttuurilliset ja henkilökohtaiset näkemykset kohdatakseen eri kulttuurista tulevan asiakkaan tasa-arvoisesti hänen kulttuurinsa erityispiirteitä kunnioittaen. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2017, 21.) Euroopan unionin perusoikeusviraston ohjeistus on suunnattu viranomaisille, jotka kohtaavat työssään maahanmuuttajia, pakolaisia sekä turvapaikanhakijoita. Ohjeistuksessa keskitytään viiteen ydinasiaan, jotka sisältävät kunnioittavan käytöksen kaikkia kohtaan, haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tunnistamisen, oikeusperustaisen, tarpeellisen ja oikeasuhteisuuden kunnioittaminen voimankäytössä, suoja toimien varmistamisen ja kunnioittamisen, kun ihmisiä pidetään rajalla sekä henkilötietojen suojaamisen. (FRA 2020, 10.)

Katisko (2016, 201) kuvailee kulttuurisensitiivisyyttä siten, että se on jokapäiväistä ja arkista vuorovaikutusta ihmisten välillä. Kulttuurisensitiivisyys on myös huomioitava erilaisia sosiaali- ja terveyspalveluita järjestettäessä siten, että ne soveltuvat myös erilaisten asiakkaiden tarpeisiin (Kulttuurisensitiivinen työote 2021).

Yhteiskunnassamme lisääntyvä kansainvälistyminen sekä globalisaatio edellyttää sosiaalialan ammattilaisiltakin oman ammatillisuuden kehittämistä vastatakseen asiakasryhmän tarpeisiin erilaisilla sosiaalialan työkentillä (Katisko 2016, 200). Sosiaalialan ammattilaisten ydinosaminen keskittyy asiakastyöhön ja asiakkaiden kohtaamiseen. Tavoitteena asiakkaan kohtaamisessa on ottaa huomioon asiakas yksilönä, mutta kuitenkin huomioida myös asiakas osana perhettään, yhteiskuntaa sekä omaa elinpiiriään ja yhteisöään. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2017, 8.) Jotta asiakkaan kohtaaminen yksilöllisesti toteutuisi, vaatii se ammattilaisen ymmärrystä erilaisista globaaleista ilmiöistä ja tapahtumista, jotka vaikuttavat asiakkaan elämään sekä hänen tekemiinsä ratkaisuihin (Katisko 2016, 203).

Sosiaalialan ammattilaisten ja asiakkaiden kohtaaminen tulisikin lähtökohtaisesti ja erityisesti olla aitoa, tasa-arvoista, avointa dialogista vuorovaikutusta, luottamuksellista sekä välittävää vuorovaikutusta. Luottamussuhteen luominen asiakkaan kanssa on arvokas edellytys haluttuihin tuloksiin ja tavoitteisiin pääsemiseen. Jokainen ihminen tulee nähdä oman elämänsä parhaana asiantuntijana. (Laitinen & Pohjola 2010, 155.)

5 OSALLISUUS KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESSÄ

Tämä luku käsittelee osallisuuden ja sen kokemuksen merkitystä maahanmuuttajan kotoutumisprosessissa sekä erilaisten sosiaalipalveluiden ja ammattilaisten roolia maahanmuuttajan osallisuuden tukemisessa.

5.1 Osallisuus

Osallisuuden kokemus liitetään osallistumiseen ja jokaisen ihmisen oikeuteen edistää ja olla vaikuttamassa omaan terveyteen liittyviin asioihin, työhön ja koulutukseen, sosiaalisiin suhteisiin, toimeentuloon sekä asumisympäristöönsä (THL 2021). Osallisuus ja sen kokemus on keskeinen asia kotoutumisen toteutumisessa. Kotoutumisen tavoitteena valtakunnallisesti on, että maahanmuuttaja kokee olevansa yhdenvertainen toimija yhteiskunnassamme. (THL 2021.) Yhteiskunnallinen osallisuus edellyttää yhdenvertaista toimijuutta, tarpeellisten yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaa, henkilön pystyäkseen olla osallisena omaan elämään liittyvissä asioissa ja päätöksissä. Halutessaan maahanmuuttajalla on myös mahdollisuus osallistua ja olla mukana yhteiskunnallisissa asioissa. Osallisuus on kokemus siitä, että pystyy ja saa tahollaan vaikuttaa oman elinpiiriin ja elämän asioihin, sekä tulee kuulluksi niissä. (Osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta 2015.)

Osallisuuden ja sen kokemuksen vastakohtaksi voidaan tulkita syrjäytyminen ja osattomuus. Syrjäytymiseen liittyy usein ongelmien moninaisuus. Ongelmat ja syrjäytymiseen sekä sen riskiin johtaneet syyt ovat kasaantuneet. Syrjäytyminen ja osattomuus lisää huono-osaisuutta ja vaikuttaa ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Syrjäytyminen määritellään siten, että ihminen ajautuu yhteiskunnan järjestelmän ulkopuolelle käsittäen työ- ja koulutuselämän. Tällöin syrjäytyminen tuo mukanaan herkästi myös muunlaisia ongelmia, kuten riippuvuuskäyttäytymistä ja rikollisuuteen taipuvaa toimintaa. (Rikoksantorjuntaneuvosto, [viitattu 5.9.2021].) Syrjäytymisen keskeisiä riskitekijöitä ovat heikko koulutus, työttömyys, huono sosioekonominen asema, yksinäisyys ja erilaiset terveysongelmat (Sosiaali- ja terveysministeriö, [viitattu 5.9.2021]).

Lähtökohtaisesti maahanmuuttajataustan omaavilla ihmisillä on suurempi riski syrjäytyä uudessa ja vieraassa maassa. Yleisimmät sosiaaliset haasteet maahanmuuttajilla liittyvät kielitaidon puutteeseen, työttömyyteen tai kouluttamattomuuteen, vieraan maan kulttuuriin ja ilmastoon sekä läheisten ja tukiverkoston puuttumiseen. Puhumisen ja sosiaalisten kontaktien

mahdollisuus edistää jokaisen ihmisen kokonaisvaltaisesti psyykkistä sekä sosiaalista hyvinvointia, mutta erityisen tärkeää sen toteutuminen on muualta Suomeen tuleville, jotka saapuvat vieraaseen maahan ja kulttuuriin. Kuulluksi tulemiseen vaikuttaminen on oleellinen osa osallisuuden kokemusta ja syrjäytymisen ehkäisyä. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 201–204.)

Työ- ja opiskeluelämään osallistuminen on määritelty yhdeksi vahvaksi osatekijäksi osallisuuden edistämässä ja syrjäytymisen ehkäisyssä (Osallisuuden edistäminen, [viitattu 9.9.2021]). Kielitaidon puute hankaloittaa herkästi maahanmuuttajan työhön ja koulutukseen kiinnittymistä (Karinen 2011, 19–20). Kielitaito ei yksikseen riitä työmarkkinoilla etenemiseen. Tärkeää on työvoimapalveluiden tarjoama tuki erilaisten toimenpiteiden osalta maahanmuuttajalle työllistymisen edistämiseksi. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 201.) Työelämän ja työyhteisön antama tuki edesauttaa kotoutumista, uusien sosiaalisten verkostojen luomista, kielitaitoa sekä ehkäisee syrjäytymistä (Työelämä 2021).

5.2 Sosiaalinen osallisuus

Sosiaalisen osallisuuden käsite on moninainen, ja sitä voidaan tarkastella monista eri näkökulmista. Tässä luvussa käsitellään sosiaalista osallisuutta sekä yksilön kokemuksen mutta myös yhteiskunnan sosiaalipolitiikan näkökulmista. Sosiaalipoliittisesta näkökulmasta tarkasteltaessa sosiaalinen osallisuus voidaan määritellä valtion velvollisuudeksi mahdollistaa sekä tukea ihmisten osallisuutta yhteiskunnassa. Yksilötason näkökulmasta sosiaalinen osallisuus on enemmän subjektiivista, ihmisen omaa kokemusta osallistumisesta ja osallisuudesta. (Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015, 1.)

Sosiaalinen osallisuus viittaa henkilön sosiaalisiin suhteisiin, kuten työn, koulutuksen ja harrastuksien parissa. Sosiaalisen osallisuuden kokemus tulee esiin yhteisön välisenä luottamuksena, arvostuksena, tasa-arvoisuutena sekä mahdollisuutena vaikuttaa yhteisössä tehtäviin päätöksiin. (Osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta 2015.) Sosiaalinen tuki nähdään tärkeänä maahanmuuttajille, sillä se edistää kokonaisvaltaista hyvinvointia. Sosiaalista tukea saavutetaan osallistumalla valtakulttuuriin sen edustajien kanssa. Sosiaaliselle osallisuudelle pitää valtakulttuurissa antaa erityistä huomiota, sillä sen on osoitettu olevan yhteydessä maahanmuuttajien positiivisiin lopputuloksiin kotoutumisessa. (Amiot, Doucerain, Zhout & Ryder 2017, 632.)

Yhteiskunnan tasolla sosiaalisen osallisuuden toteutuminen nähdään yhtenä arvotavoitteena, minkä toteutumisella ehkäistään syrjäytymistä ja köyhyyttä, sekä edistetään yhteiskuntamme yhdenvertaisuutta, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoisuutta (Raivio & Karjalainen 2013, 12–13). Osallisuus yhteiskunnassa tavoittelee jokaisen oikeutta työhön, toimeentuloon, koulutukseen, terveyteen, sosiaalisiin suhteisiin sekä asuntoon. Sosiaalisen osallisuuden toteuttamiseksi yhteiskunnan tasolla tarvitsee se myös ihmisten mahdollisuutta osallistua yhdenvertaisesti yhteiskunnan toimintaan ja ne vaikuttavat yksilön hyvinvointiin. Tällaisia toimintoja voivat olla poliittiset, taloudelliset, kulttuurilliset toiminnot tai eri instituutioiden toimintaan, kuten koulutukseen osallistuminen. (Leemann & Hämäläinen 2016, 589.) Ihmisen yhteiskunnallinen sosiaalinen osallisuus linkittyy pitkälti henkilön elämän yksiköllisiin piirteisiin, kuten sosiaaliseen toimintakykyyn, sosiaalisiin suhteisiin sekä yksilön subjektiiviseen osallisuuden kokemukseen (Reimer 2004, 76–94, Leemannin, Kuusion & Hämäläisen 2015, 4 mukaan).

Yksilötasolla sosiaalisen kokemuksen tunne syntyy vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja muiden ihmisten kanssa. Keskeisiä sosiaalisen osallisuuden kokemuksen kenttiä ovat yhteisöt, yhteiskunta sekä yksilön lähipiiri. Tunne siitä, että kuuluu osaksi edellä mainittuja, on tärkeä osa yksilön kokemaa sosiaalisen osallisuuden tunnetta. Sosiaalinen osallisuus liittyy vahvasti kokemukseen vaikuttaa itseään sekä ympäristöään koskeviin asioihin sekä mahdollisuuteen olla aktiivinen toimija erilaisissa yhteisöissä, yhteiskunnassa sekä oman elämän asioissa. (Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015, 5.) Sosiaalisten verkostojen luominen ja ylläpitäminen on merkittävä tekijä sosiaalisen osallisuuden tunteeseen ja siihen, että yksilö kokee kuuluvansa johonkin (Resch & José 2021, 58).

Osallisuus ja osallistuminen on hyvä erottaa toisistaan. Osallisuuden kokemus syntyy, kun osallistumisen merkitys ja hyödyt ymmärretään. Osallistumista voidaan kuvailla tietynlaiseksi prosessiksi ja sosiaalisen osallisuuden kokemuksen keinoksi. Osallisuus liitetään yhteisöissä ja yhteiskunnassa toimimiseen sekä niihin kuulumisen tunteeseen. Yhteisöillä tarkoitetaan esimerkiksi harrastuksia, järjestötoimintaan osallistumista, työyhteisöä tai muuta yhteisöllistä toimintaa, joissa yksilöllä on mahdollisuus vaikuttaa. Yksilön sosiaalisen osallisuuden toteutuminen ehkäisee syrjäytymistä. Sosiaalinen osallisuus näin ollen voidaankin nähdä syrjäytymisen vastakohtana. (Rouvinen-Wilenius 2013, 10.) Voidaan kuitenkin kyseenalaistaa, onko syrjäytyminen täydellinen vastakohta osallisuudelle, sillä osallisuus on eri asioiden kirjo, eikä niinkään kaksiosaisesti verrattavissa oleva asia. Osallisuus on tunne, ei fakta. (Wren Butler 2021, 17.)

Mainittakoon, että sosiaalinen osallisuus kattaa myös vahvasti erilaisten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden ja niihin osallistumisen (Leemann & Hämäläinen 2015, 2). Erityisesti seuraavassa kappaleessa käsiteltävä matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut ovat sosiaalisen osallisuuden mahdollistajia palveluiden pääsemisen osalta mahdollistaen myös muille markkinoille, esimerkiksi työ- ja asuntomarkkinoille pääsyn.

5.3 Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut osallisuutta edistämässä

Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut käsitteenä tarkoittavat yksinkertaisimmillaan sitä, että kyseisiin palveluihin olisi mahdollisimman alhainen kynnyksen hakeutua. Leemann ja Hämäläinen (2015, 1–8) kuvailevat matalan kynnyksen palveluita seuraavasti: tavoitteena on asiakkaihin kohdistuvien vaatimusten tason alhaisuus siten, että kynnyksen hakeutua palveluun olisi mahdollisimman pieni. Usein matalan kynnyksen sosiaali- ja terveyspalvelut on suunnattu asiakkaille, jotka ovat jääneet jostain syystä julkisen palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Usein marginaaliin kuuluvien ihmisten kynnyksen hakeutua palveluihin on jo itsessään korkea esimerkiksi leimautumisen pelon, palveluun kuuluvan seurannan, päihteettömyyden tai palveluun kuuluvien kriteereiden vuoksi. Parhaimmillaan matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut saavat julkisen puolen palveluista syrjäytyneitä takaisin palveluiden ja tuen piiriin. Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluille ominaisia piirteitä ovat esimerkiksi anonymiteetti, helppo sijainti, maksuton asiointi, asiointi ilman edellytyksiä, kuten palveluseteliä, lähetettä tai ajanvarausta sekä byrokratian vähäisyys palvelua käytettäessä. Usein matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut ovat kohdennettu jollekin tietylle asiakasryhmälle, joita palvelu erityisesti pyrkii saavuttamaan.

Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut kytkeytyvät vahvasti sosiaalisen osallisuuden edistämiseen. Leemann ja Hämäläinen (2015, 3) kuvailevatkin, että etenkin kaikista haastavimmin tavoitettavien asiakasryhmien kohdalla palvelu edistää asiakkaiden sosiaalista osallisuutta. Esimerkiksi maahanmuuttajat voivat olla haastavasti tavoitettavissa kielellisten haasteiden vuoksi. Tärkeää on miettiä, miten ja mitä kautta matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluun kohdennettu asiakasryhmä tavoitettaisiin kaikista parhaiten.

Sosiaalisen osallisuuden edistäminen näkyy matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluissa sen tavoitteena saavuttaa julkisen järjestelmän ulkopuolelle jääneitä asiakasryhmiä. Kyseisten palveluiden toimintatavat ovat usein myös osallisuutta edistäviä. Matalan kynnyksen

ohjaus- ja neuvontapalveluissa toimintatapojen keskeisiä tavoitteita ovatkin asiakkaiden tukeminen oma-aloitteisuuteen, aktiivisuuteen sekä voimaantumiseen. Ominaista matalan kynnyksen palveluille on järjestää ja tarjota asiakkaille erilaisia yhteisöllisiä toimintoja ohjauksen ja neuvonnan lisäksi. Yhteisöllistä toimintaa voivat olla esimerkiksi erilaiset ryhmät ja tapahtumat. Asiakkaiden osallistuminen yhteisölliseen toimintaan lisää sosiaalisen osallisuuden kokemusta yhteenkuuluvuuden tunteen kautta. Toiminnat edes auttavat ja tukevat myös asiakkaiden sosiaalista vuorovaikutusta sekä auttavat heitä luomaan uusia verkostoja ympärilleen. (Leemann & Hämäläinen 2015, 3.)

Erityisesti maahanmuuttajien kohdalla erilaiset matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut ja niiden tarjoamat palvelut täydentävät muita, kotoutumislain velvoittamia ja järjestettäviä viranomaispalveluita. Toiminta ja tarjotut palvelut vaihtelevat maahantulosten sekä tilanteiden mukaan. Usein matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut tarjoavat ohjausta ja neuvontaa laaja-alaisesti maahanmuuttajien yksilöllisten tarpeiden mukaan. (Kotoutumisen osaamiskeskus 2021.) Maahanmuuttajille suunnattujen matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluiden tavoitteena on edistää ja tukea maahanmuuttajan kotoutumista muiden palveluiden rinnalla (Maahanmuuttajien matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut 2020, 15).

Maahanmuuttajille kohdistettuihin matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittämiseen sekä palveluiden vakiinnuttamiseen on myönnetty rahoitusta valtion talousarviossa sekä julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2020–2022. Rahoituksen tavoitteena on kehittää ja vakiinnuttaa kyseisiä palveluita, jotta ne vastaavat entistä paremmin Suomeen muuttavien maahanmuuttajien palvelutarpeita. (Kotoutumisen osaamiskeskus 2021.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tutkia Seinäjoelle ja lähialueille eri vuosina muuttaneiden maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta. Tavoitteena oli kerätä kokemuksellista tietoa kotoutumisesta sekä MONI-infon merkityksestä kotoutumisen kokemukseen. Toteutimme opinnäytetyömme yhteistyössä MONI-infon kanssa, sillä se tuottaa matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluja Seinäjoella asuville sekä kaupungista kiinnostuneille maahanmuuttajille. Etelä-Pohjanmaalaisiin kuntiin on syntynyt opinnäytetyömme toteutuksen aikana Welcome2EP-palveluverkosto, joka jatkossa palvelee Ilmajoella asuvia asiakkaita (Kaataja 2021.)

Tässä luvussa kerromme opinnäytetyömme haastattelujen prosessista sekä käytetyistä menetelmistä. Opinnäytetyössämme tutkimuskysymykset ovat:

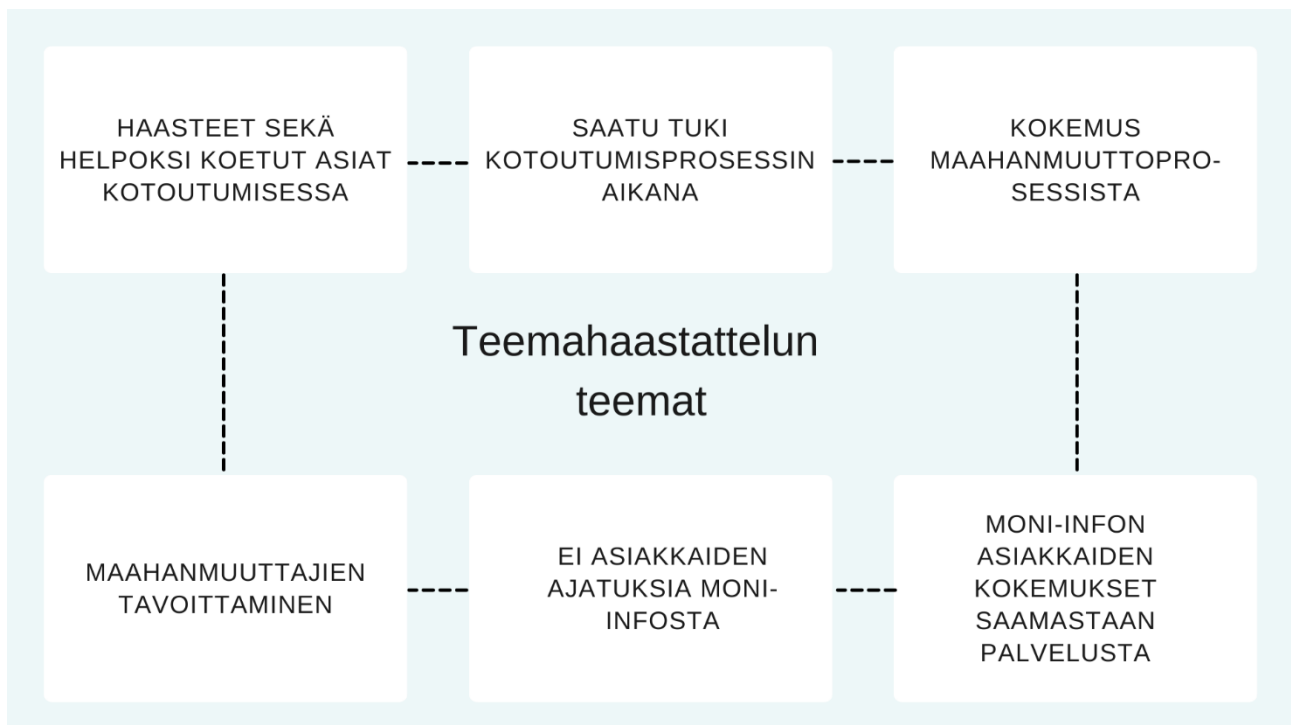
1. Miten maahanmuuttajat ovat kokeneet Seinäjoelle tai sen lähialueille kotoutumisen?
2. Mitkä asiat ovat maahanmuuttajien mielestä edistäneet kotoutumista?
3. Mitä hyötyä maahanmuuttajille on ollut matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu MONI-infosta?

6.1 Laadullinen tutkimus ja teemahaastattelu

Laadulliseen eli kvalitatiiviseen tutkimukseen sisältyy aina empiirisyys. Tämä tarkoittaa sitä, että laadullinen tutkimus pohjautuu monenlaisiin aineistoihin sekä näiden analyysiin. Kuitenkin laadullisessa tutkimuksessa tärkeässä asemassa on teoria, eikä ilman teoreettista yhtymäkoh-
taa voida tehdä laadullista tutkimusta. Laadullista tutkimusta tehtäessä esitetään tutkittavasta aiheesta jo olemassa olevaa teoriaa ja tuodaan myös esille käytössä olleet menetelmät sekä analyysitavat. (Juhila, [viitattu 12.10.2021].)

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä nousee esille ihmisten kokemien kokemusten merkitykset. Pyrkimyksenä ei ole selvittää totuutta, vaan ihmisten kokemusten avulla on mahdollista tehdä tulkintoja tutkittavasta aiheesta. On tärkeää erottaa, tutkitaanko kokemuksia vai käsityksiä. Näiden kahden käsitteen ero nousee esille tutkimuskysymyksiä laadittaessa, joten tutkijoiden tulee olla tietoisia siitä, onko tavoitteena selvittää kokemuksia vai käsityksiä. (Vilka 2021, 207.) Olimme opinnäytetyöprosessin alusta saakka tietoisia siitä, että haluamme selvittää maahanmuuttajien yksilöllisiä kokemuksia kotoutumisesta. Tämän vuoksi laadullinen tutkimus osoittautui oikeaksi menetelmäksi opinnäytetyömme kannalta.

Yksi tutkimushaastattelun menetelmä on teemahaastattelu, ja sitä käytetään usein laadullisen aineiston keräämisessä. Kun menetelmäksi valitaan teemahaastattelu, täytyy sen palvella määriteltyä tutkimusongelmaa ja tutkimuksen tarkoitusta. Itse haastattelutilanteessa voi päämääränä olla keskustelevan tilanteen saavuttaminen. (Eskola, Lätti & Vastamäki 2018, 43–47.) Teemahaastattelun (Hirsjärvi & Hurme 2015, 48) nimi tuo jo esille sen, että haastattelussa tärkeimpänä osana ovat teemat. Ennalta laadittuja kysymyksiä ei siis käydä läpi vaan haastattelu etenee teemojen mukaisesti. Näin saadaan haastateltavien kokemukset kuuluviin. Kävimme jokaisen haastateltavan kanssa samat teemat läpi. Olimme valmistelleet avuksi kysymyslistan haastattelujen tueksi (Liite 3.). Koska käytimme teemahaastattelua, tilanteet olivat hyvin keskustelevia. Teemahaastattelua valmisteltaessa varmistimme, että haastattelun avulla saamme vastaukset tutkimuskysymyksiin. Jokainen haastattelu eteni omalla painollaan ja haastateltavat saivat omin sanoin kertoa kokemuksistaan kotoutumisestaan Seinäjoelle tai sen lähialueille sekä siihen liittyvistä prosesseista. Kuviossa 5 olemme kuvanneet teemahaastattelussa käytetyt teemat.

Kuvio 5. Teemahaastattelun teemat.

6.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Aloitimme yhteistyömme 2020 syksyllä, ja kävimme läpi, miten voisimme tulevan opinnäytetyön toteuttaa. Olimme yhteydessä MONI-infon työntekijöihin ja pidimme palaverieita, joissa

suunnittelimme opinnäytetyön sisältöä ja toteutettavia haastatteluja. Kävimme työntekijöiden kanssa keskusteluja siitä, mitä he toivoivat opinnäytetyöltä ja mitä tietoja he haastattelujen kautta toivoivat saavansa. Teimme kevään 2021 aikana Seinäjoen kaupungille tutkimuslupahakemuksen sekä hankkeistamissopimuksen. Kävimme vielä MONI-infon työntekijän kanssa läpi tutkimussuunnitelmamme, johon hän antoi MONI-infon näkökulmaa sekä toiveita tulevasta sisällöstä. Tämän jälkeen kävimme suunnitelmaa läpi ohjaavan opettajan kanssa ja teimme tarvittavat muutokset.

Päätimme, että haastatteleamme maahanmuuttajia, jotka ovat olleet MONI-infon asiakkaina sekä maahanmuuttajia, jotka eivät ole käyttäneet MONI-infon palveluita. Keskustelimme työntekijöiden kanssa siitä, mitä toivomme haastateltavilta. Näitä olivat esimerkiksi toive siitä, että ikähaarukka on laaja, haastateltavat olisivat sekä miehiä että naisia ja kotimaat olisivat mahdollisimman moninaiset. Saimme MONI-infolta listan henkilöistä, joihin olimme yhteydessä opinnäytetyön haastatteluja varten. Loput haastateltavat, jotka eivät olleet MONI-infon asiakkaita, saimme omien kontaktiemme kautta. Kerroimme haastateltaville puhelimitse sekä sähköpostitse, mistä opinnäytetyössämme sekä haastatteluissa on kyse ja lähetimme heille infokirjeen (Liite 1.), jossa kerroimme kaiken tarpeellisen opinnäytetyöstämme. Infokirjeessä kerroimme opinnäytetyöstä sekä englanniksi että suomeksi. Laitoimme siihen myös jokaisen sähköpostiosoitteen, joista haastateltavat tarvittaessa tavoittaisivat meidät. Infokirjeessä oli meistä kuva, mutta liitteenä olevasta infokirjeestä olemme kuvan poistaneet. Sovimme haastateltavien kanssa haastatteluaiakataulut. Olimme yhteydessä yhteensä yhteentoista maahanmuuttajaan, ja heistä jokainen suostui haastatteluun.

Haastatteluja varten saimme käyttöömmme Seinäjoen kaupungin verkkolevyaseman. Haastatteluihin valmistauduimme lainaamalla nauhurin sekä tekemällä infokirjeen, tietosuojaselosteen sekä suostumuslomakkeen (ks. Liite 2.). Laadimme teemahaastattelun tueksi kysymyksiä liittyen kotoutumiseen ja MONI-infoon (ks. Liite 3.). Ennen haastattelujen aloitusta kävimme haastateltavien kanssa läpi tietosuojaselosteen ja he allekirjoittivat suostumuslomakkeet. Haastateltavat saivat omat versiot kyseisistä dokumenteista. Kerroimme vielä sanallisesti opinnäytetyömme tarkoituksesta ja sisällöstä. Suoritimme haastattelut heinäkuussa 2021. Jokainen haastattelu kestivät noin 20–45 minuuttia. Haastatteluissa puhuimme englantia sekä suomea. Ajoittain haastatteluissa nousi haasteeksi kielen ymmärtäminen puolin ja toisin. Onnistuimme kuitenkin käymään suunnitellut teemat läpi sekä saamaan opinnäytetyömme kannalta tärkeää kokemustietoa jokaisesta haastattelusta.

6.3 Haastatteluiden litterointi ja analysointi

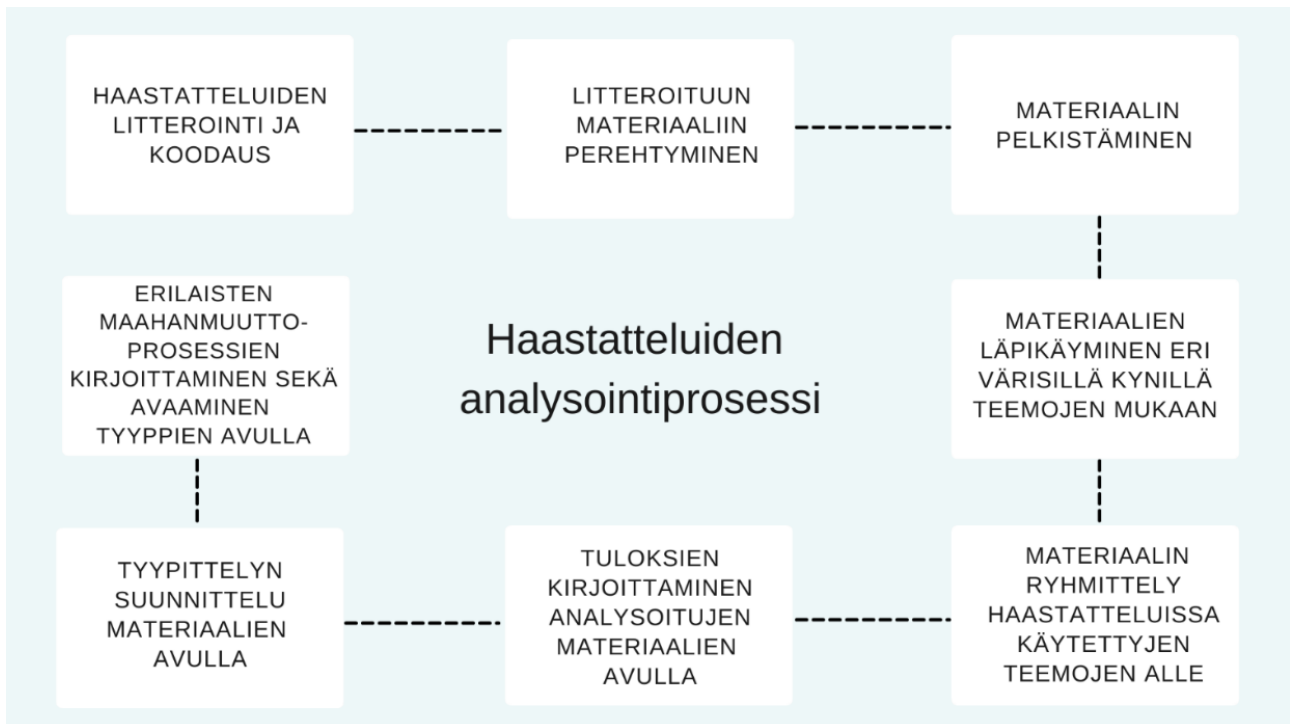
Aloitimme haastattelumateriaalien litteroinnin elokuussa 2021. Litteroinnissa haastatteluista kerätty aineisto muutetaan tekstimuotoon. Tämä on pakollinen osa prosessia, jotta aineistoa voidaan tutkia. (Vilka 2021, 248.) Litteroinnin avulla aineistoa on helpompi käydä läpi. Tutkimuskysymykset ohjaavat sitä, millä tarkkuudella materiaalit litteroidaan (Ruusuvuori & Nikander 2017, 427.) Emme litteroineet haastatteluja sanatarkkaan, koska äänitteissä oli mukana myös ei relevanttia keskustelua, johtuen osittain kielellisistä haasteista. Kuitenkin litteroimamme sisältö oli niin kuin haastateltavat olivat kertoneet. Litteroinnissa saimme ylös kaiken oleellisen opinnäytetyömme sekä tutkimuskysymyksiemme kannalta. Litteroinnin jälkeen kävimme materiaaleja useaan otteeseen läpi aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaan. Koodasimme haastattelut niiden toteutumisjärjestyksessä, eli H1, H2, H3 jne. Käytämme kyseistä koodausta myös myöhemmin opinnäytetyössämme.

Sisällönanalyysissa tavoitteena on saada tutkittavasta aiheesta yleistettävä sekä tiivis tuotos (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103–104). Kun kerätty aineisto analysoidaan, siitä pyritään samaan selkeä ja tuomaan ilmi uutta tietoa tutkittavasta aiheesta. Sisältö tiivistetään, mutta siitä ei kadoteta saavutettua tietoa, vaan yritetään lisätä saadun tiedon arvoa. (Eskola & Suoranta 1998, 256.) Litteroinnin jälkeen aineisto voidaan pelkistää ja siitä poistetaan epäolennaiset asiat. Pelkistämisen aineistosta pyritään etsimään tutkimuskysymysten tuella alleviivattavia ilmaisuja. Tämän voi toteuttaa käymällä materiaaleja läpi erivärisillä kynillä. Seuraavaksi materiaali ryhmitellään eli klusteroidaan, jolloin aineistosta nostetaan esille samanlaisuuksia kuten myös eroavaisuuksia. Näin saadaan yhdistettyä samoja sisältöjä erilaisiin ryhmiin, jotka nämä nimitetään käsitteellä, josta käy ilmi sisällön teema tai aihe. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109–110.)

Merkitsimme teemojen samankaltaisuuksia erivärisillä värikoodeilla. Avasimme erillisellä dokumentilla, mitä mikäkin värikoodi tarkoittaa. Pelkistyksen avulla pääsimme kokoamaan vastauksia eri teemaryhmien alle. Nämä teemaryhmät otimme haastatteluissa käytetyistä teemoista. Haastattelujen tulokset avasimme ensin näiden ryhmien alle ja kirjoitimme niistä tulokset. Tämän jälkeen pääsimme aloittamaan aineiston tyypittelyn.

Tyypittelyssä tuodaan esille materiaalin keskeisiä asioita, ja tämän saavuttamiseksi materiaalia täytyy käydä aktiivisesti läpi. Materiaali täytyy myös tiivistää, jotta tyypittely onnistuu. Tärkeää tyypittelyssä on se, että esille nousee tyypille luonteenomaiset piirteet. (Günther & Hasanen, [viitattu 29.9.2021].) Tyypittelyn prosessissa lähdimme miettimään yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Nopeasti hahmotimme, miten tulokset on mahdollista esittää tyypittelyn avulla, kun tarkastelimme haastateltavien lähtömaita sekä maahantulosyitä. Huomasimme vastauksien

avulla, että erilaiset syyt ja lähtömaat vaikuttavat maahanmuuttoprosessiin, joiden myötä kotoutumisprosessit saattavat olla erilaiset. Tavoitteena meillä oli keksiä kolme erilaista henkilöä, joiden maahantuloprosessit ovat erilaisia. Vastauksien avulla saimme suunniteltua jokaiselle henkilölle omannäköisen prosessin. Yhdistelimme vastauksissa nousseita asioita ja saimme luotua kolme erilaista prosessia. Yhdistelemällä haastattelujen vastauksia saimme suojattua haastateltavien anonymiteettejä. Tyypittelyistä ei ole mahdollista tunnistaa ketään haastateltavista. Päädyimme luomaan sensitiivisen ja sukupuolineutraalin lähestymistavan tyypittelyihin. Emme halunneet luoda ennakkokäsityksiä sukupuolesta tai nimestä maahanmuuttoprosessiin liittyen. Kuviossa 6 olemme kuvanneet haastatteluiden analysointiprosessin tiivistettynä alusta loppuun.

Kuvio 6. Haastatteluiden analysointiprosessi.

6.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) (2019) on julkaissut ohjeen ”Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa”. Tutkimuksessa tulee huomioida yleisten eettisten periaatteiden toteutuminen, kuten itsemääräämisoikeuden, ihmisarvon sekä kulttuuriperinnön toteutuminen. Näihin lukeutuu myös tutkimuksen toteutuminen siten, ettei tutkimuksesta ole haittaa mukana oleville ihmisille. Ohjeessa nostetaan myös esille TENK:n ohjeet hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tietosuojalaki (L 5.12.2018/1050) ohjaa henkilötietojen käsittelyä opinnäytetyömme aikana.

Tutkimuksen tietosuojaseloste ja suostumuslomake tukevat eettisyyttä opinnäytetyössämme. Toimme haastateltaville esille, että heillä on oikeus saada tietoa jälkeenpäin haastatteluista sekä opinnäytetyön etenemisestä. Osoitimme heille, mistä kohdasta yhteystietomme löytyvät tietosuojaselosteesta. Olemme pitäneet opinnäytetyöhömmme liittyvät lomakkeet ja haastattelijan materiaalit hyvin salattuna, jotta olemme pystyneet säilyttämään anonymiteetin sekä toimineet tietosuojalain mukaisesti. Nauhoitetut haastattelut on säilytetty Seinäjoen kaupungin verkko-levyasemalla, kuten aikaisemmin toimme esille. Lähettämässämme infokirjeessä oli meistä kuva, jotta haastateltavat näkisivät etukäteen, ketkä heitä haastattelevat.

Haastatteluissa painotimme vapaaehtoisuutta ja anonymiteettiä. Kerroimme, että heillä on oikeus koska tahansa keskeyttää haastattelu. Kävimme tarkasti läpi opinnäytetyömme ja haastatteluiden tarkoituksen, jotta jokainen haastateltava oli tietoinen, mitä olimme tekemässä. Ymmärsimme, että käsittelemme haastatteluissa hyvin henkilökohtaista aihetta, sillä olivathan haastateltavat jättäneet kotimaansa syystä tai toisesta. Kävimme haastattelussa teemoja läpi sensitiivisellä otteella, ja toimme esille, että he saavat vastata niin kuin parhaaksi kokevat. Koimme tärkeäksi myös painottaa, että heidän osallistumisensa haastatteluun ei vaikuta millään tavalla esimerkiksi heidän saamiinsa palveluihin, etuuksiin tai yhteiskunnalliseen asemaan.

Haastatteluista suunniteltaessa kiinnitimme huomiota selkokielisyyteen. Saimme MONI-infon maahanmuuttajakoordinaattorilta hyviä vinkkejä kysymysten muodostamiseen, jotta haastateltavat ymmärtäisivät meidät mahdollisimman hyvin. Selkokielessä (Papunet, [viitattu 14.10.2021]) sisältö on muutettu helpommin ymmärrettävämmäksi esimerkiksi muuttamalla sanastoa sekä rakennetta. Selkokieltä on mahdollista käyttää erilaisissa tilanteissa kuten haastatteluissa. Selkokielen käytön päämääränä on, että ihmiset ymmärtäisivät toisiaan.

Arvioitaessa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta otetaan huomioon tutkimuksen kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140). Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole yksiselitteisiä ohjeistuksia. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 140–141) ovat listanneet luotettavuuden tarkastelussa huomioon otettavia asioita. Näihin lukeutuu se, miten aineisto on kerätty, miten haastateltavia on tiedotettu tutkimuksesta, aineiston analysointi ja tutkimuksen raportointi. Aineiston keruun huomiointiin liittyy menetelmien tarkastelu ja perusteet menetelmien käytölle. Tähän lukeutuu muun muassa se, miksi on päädytty haastattelemaan yksitellen ja mitä muita erityispiirteitä aineiston keruun aikana on ilmentynyt. Haastateltavien tiedotuksessa on hyvä miettiä, miten heihin oltiin yhteydessä ja miten heille kerrottiin tutkimuksen toteutuksesta ja sisällöstä. Aineiston analysoinnissa käytettyjä menetelmiä tulee pohtia ja analysoinnin

prosessi on tuotava selkeästi esille. Tutkimuksen raportoinnin tulee olla hyvin koottu sekä analysoitu. Tutkimuksen toteuttaja on vastuussa siitä, että tutkimuksen eri vaiheet tuodaan avoimesti ja yksityiskohtaisesti esille. Tulokset tulee olla esitettynä selkeästi, ja tärkeää on, että prosessista on kerrottu hyvin, jotta itse lukijat kykenevät arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta.

Myös Hirsjärvi ja Hurme (2015, 185–189) tuovat esille, että tutkijan on pystyttävä perustelemaan ja dokumentoimaan, miksi tulokset on kuvattu juuri kyseisellä tavalla. Tutkimuksessa tulee pyrkiä siihen, että se kertoo tutkittavien käsityksiä tutkittavasta aiheesta sekä heidän maailmastaan mahdollisimman hyvin. Jos mietimme laadullisen tutkimuksen luotettavuutta, tulee miettiä sitä, miten tutkija on analysoinut aineistoa ja päässyt lopullisiin tuloksiin. Itse haastattelumateriaalien luotettavuuteen vaikuttavat erinäiset tekijät, kuten tallenteiden kuuluvuuden laatu, toteutettu litterointi ja haastatteluaineiston luokittelu.

Tuomme opinnäytetyössämme esille materiaalien analysointiprosessit teorian kautta ja perustelemme, miksi olemme valinneet kyseiset menetelmät. Haastattelimme yhteensä yhtätoista maahanmuuttajaa. Koimme, että tiedotimme haastateltavia hyvin tutkimukseemme liittyen painottaen sitä, että meihin voi myöhemmin ottaa yhteyttä, jos tulee tarvetta. Jokainen haastateltavista on kokenut kotoutumisprosessin yksilöllisesti. Tuloksia ei näin ollen voi yleistää tai tehdä johtopäätöksiä siitä, millaista kotoutuminen Suomeen tai Seinäjoelle on. Pääsimme kertomaan heidän kokemuksensa aiheesta, kuten he olivat ne meille kertoneet. Haastatteluiden materiaalit olivat laadukkaita ja litteroinnit on toteutettu siten, että tutkimuskysymysten kannalta tärkeimmät asiat on saatu tuloksiin.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa avaamme haastattelujen tuloksia ensin pääteemojen kautta. Teemojen avulla tuomme esille haastateltavien kokemuksia kotoutumisesta Seinäjoelle ja sen lähialueille sekä MONI-infon merkityksestä maahanmuuttajien kotoutumiselle. Haastatteluissa käyttämämme apukysymykset (ks. Liite 3.) olemme muuttaneet tähän tuloksien tarkasteluun tiivistetyksi alatsikoiksi. Kerromme tuloksia omin sanoin sekä tuomme esille suoria lainauksia. Nämä suorat lainaukset on merkitty koodeilla H1, H2, H3 jne. Suoria lainauksia on sekä suomeksi että englanniksi haastattelussa käytetyn kielen mukaan. Sitaateista käy ilmi, etteivät haastateltavat käyttäneet omaa äidinkieltään ja sanajärjestykset eivät välttämättä ole kielipin mukaisia. Lukuun 8 olemme koonneet tyypittelyn avulla kolme erilaista maahanmuuttoprosessia haastattelujen pohjalta. Nämä tyypittelyt avaavat hyvin sitä, miten maahanmuuttajilla on erilaisia prosesseja tullessaan Suomeen ja MONI-infon asiakkailta on erilaisia tuen ja ohjauksen tarpeita.

7.1 Taustatiedot

Yhdentoista haastateltavan ikähaarukka oli 18–44-vuotta. Haastateltavat olivat saapuneet Suomeen vuosina 2012–2020. Heidän kotimaansa olivat Kroatia, Bosnia ja Hertsegovina, Montenegro, Serbia, Irak, Iran, Vietnam, Ukraina, Columbia, Thaimaa sekä Turkki. Haastateltavista yli puolet kertoi, että heillä on perhettä kotimaassaan, kuten esimerkiksi kumppani, vanhempi, sisaruksia sekä muita sukulaisia. Suurin osa kertoi, että heillä on perhettä Suomessa kuten esimerkiksi kumppani, lapsia sekä oman perheen perheenjäseniä (äiti ja/tai isä sekä sisaruksia).

Suomeen tulon syyt vaihtelivat haastateltavien välillä. Syitä Suomeen tulolle oli kumppanin takia muuttaminen (kumppani asui Suomessa), työn sekä koulutuksen perässä muuttaminen, turvapaikan hakeminen sekä pandemian aiheuttama tilanne. Osa haastateltavista oli asunut ennen Seinäjokea toisella paikkakunnalla. Haastateltavista puolet kertoi olevansa tällä hetkellä töissä. Tästä osasta yksi kertoi aloittavansa syksyllä opiskelut ja yksi kertoi olevansa samaan aikaan töissä sekä opiskelemassa. Yli puolet kertoi opiskelevansa esimerkiksi ammattikoulussa, ammattikorkeakoulussa tai suomen kielen opinnoissa.

Kysyimme haastateltavilta, missä he toivoisivat olevansa viiden vuoden päästä. Yli puolet vastasi, että toivoisivat olevansa töissä. Pari toi esille toiveen valmistumisesta tai opiskeluiden jatkamisesta. Muutama haastateltavista toivoisivat asuvansa Seinäjoella. Haastatteluissa nousi myös esille toive oman talon sekä auton omistamisesta tulevaisuudessa.

I Want to be happy. (H9.)

I will be in Seinäjoki because I think it's a nice city. (H7.)

Minä menen kouluun, opiskelen suomea sitten menen ammatti. Sitten ammatti oikein, sitten minä haluan oma työ. (H5.)

7.2 Haasteet sekä helpoksi koetut asiat kotoutumisessa

Haastateltavien mukaan yksi yleisimpiä haasteita oli suomen kielen oppiminen sekä oleskelulupapäätöksen odottaminen. Melkein kaikki haastateltavat kokivat suomen kielen vaikeaksi. Suurin osa haastateltavista oli käynyt kielikurssin TE-toimiston kautta. Kielikurssin käymisen jälkeen haastateltavat kokivat, että uusien koulutus- ja työmahdollisuuksien löytyminen helpotui. Haastateltavat nostivat esille kielen opiskelun tärkeyden kotoutumisessa. Ilman kykyä puhua suomea on huomattavasti vaikeampaa hoitaa asioita tai etsiä esimerkiksi töitä. Toisena haasteena esille nousi oleskelulupapäätöksen odottaminen. Odottamisessa oli haastavaa se, kun ei pystynyt tekemään töitä, koska ei ollut oikeutta työntekoon oleskeluluvan käsittelyaikana. Päätöstä piti odottaa ilman sen suurempaa tukiverkostoa. Osa haastateltavista, jotka olivat saapuneet Suomeen useampia vuosia sitten, toivat esille, etteivät he oleskeluluvan odotusaikana tienneet tai hyödyntäneet heille kuuluvia palveluita. He eivät olleet omien sanojensa mukaan tietoisia siitä, mistä he olisivat voineet saada apua kotoutumisprosessiinsa. Odotusaika vaihteli haastateltavien välillä parista kuukaudesta pariin vuoteen.

Osalle haastateltavista haastavaksi oli osoittautunut suomalainen byrokratia Maahanmuuttoviraston (Migri) ja muiden tahojen välillä. Myös erilaisten virallisten asioiden hoitaminen Suomeen saapumisen jälkeen koettiin haastaviksi, kuten pankissa asiointi, lääkäriin pääsy yms. Toki osa ei kokenut näitä asioita haastaviksi, koska heillä oli puoliso tai tuttu, joka tiesi, miten asiat pitää hoitaa. MONI-info on tukenut asiakkaitaan edellä mainittujen virallisten asioiden hoitamisessa. Myös suomalainen kulttuuri sekä ilmasto nousivat haastatteluissa esille. Esimerkkeinä kerrottiin, kuinka kotimaassa ihmiset olivat ystävällisempiä sekä puhuvat enemmän ja ilmasto on Suomessa todella kylmä verrattuna kotimaahan.

Se odottaminen oli tosi vaikeaa, koska sillä aikaa mä en voinut tehdä mitään, vain odottaa. (H2.)

Mä en oo käyttäny sitä englannin kieli, vaikka osaisin, niin mä en haluaisi sitä käyttää, -- että jos opin sen suomen kieli puhumaan ja kirjoittamaan niin pääsen helpompi elämään, että pääsen töihin ja pystyn tekemään jotain, mitä tykkään. (H4.)

Osa haastateltavista nosti esille, että töiden saaminen oli helppoa. Tähän liittyen haastateltavat kertoivat, että jos on valmis tekemään töitä, töitä kyllä löytyy. Toki haastateltavien vastauksissa näkyi kokemuksen yksilöllisyys, jolloin jotkut eivät olleet kokeneet työn saamista helpoksi. Kuitenkin suurin osa haastateltavista koki työllistymisen ongelmattomana. Yksi haastateltavista kertoi, että koki opiskelemaan pääsyn helpoksi. Esille nousi se, että virallisiin hoidettaviin asioihin oli olemassa englanninkieliset lomakkeet, joten lomakkeiden täyttäminen oli selkeää ja helpompaa.

7.3 Saatu tuki kotoutumisprosessin aikana

Haastateltavista kuusi toi esille läheiseltä (ystävä, perheenjäsen tai kumppani) saadun tuen. Läheiseltä saatu tuki koettiin erityisen tärkeäksi kotoutumisprosessin aikana. Läheinen oli saattanut asua Suomessa jo pidemmän aikaa, jolloin hänellä oli kokemusta virallisten asioiden hoidosta ja siitä, millaista elämä Suomessa on. Osa haastateltavista toi esille, ettei olisi osannut hoitaa vaadittavia asioita ilman läheisen apua. Haastatteluista nousi esille se, että useat haastateltavat, jotka olivat saaneet läheiseltä tukea kotoutumisessa, eivät olleet hakeutuneet tai päätyneet yhtä herkästi tukipalveluiden piiriin. TE-toimisto nousi useassa vastauksessa esille, koska TE-toimiston asiakkuuden myötä opiskelu- ja työelämä käynnistyi. Kuten aikaisemmin mainitsimme, kielikurssi avasi monelle haastateltavalle uusia ovia. Monilla kielikurssin jälkeen seuraava askel oli työ- tai opiskelupaikka. MONI-infon asiakkaat toivat esille, että olivat saaneet MONI-infosta tukea esimerkiksi oleskeluluvan hakemiseen sekä opiskeluihin liittyen. MONI-infosta saadusta tuesta kerromme myöhemmin lisää luvussa 7.5. Lisäksi haastatteluissa nousi esille Etelä-Pohjanmaan opisto, vastaanottokeskus, Mannerheimin lastensuojeluliitto sekä työpaikka tuen antajina kotoutumisprosesseissa.

Vastauksista pystyimme päättämään, että haastateltavat olivat olleet tyytyväisiä saamaansa tukeen ja kokivat sen merkitykselliseksi kotoutumisprosessin aikana. Kuitenkin osa haastateltavista toi esille, ettei haluaisi olla taakaksi. Tämän takia asioita on pyritty selvittämään ja hoitamaan itse, eikä olla etsitty apua.

Onneksi mies osasi suurin osa kaikki ja sieltä kautta mä pääsin helpommin, mutta jos olisin täällä yksin, se olisi todella hankalaa. (H3.)

Now we have MONI-info, so I think it's really nice. Ever I have a problem I can ask them about, a specially about residence permit, because I need to renew it every year. (H7.)

Silloin ei ole ketään auttanut, minä tein kaikki itse ja minun mies auttaa. (H10.)

7.4 Kokemus maahanmuuttoprosessista

Kaikkien haastateltavien kotoutumisprosessi on ollut pääosin positiivinen. Maahanmuuttoprosessin alkuun olisi osa haastateltavista toivonut selkeitä ohjeita, miten asioissa edetään. Oleskelulupien jälkeen kotoutumisprosessi on haastateltavien mukaan helpottunut, kun on saanut opiskelupaikan tai työn, mitkä ovat edesauttaneet kotoutumista. Monet haastateltavat painottivat työpaikan sekä opiskelun tärkeyttä kotoutumisprosessissa. Työ- ja opiskelupaikan avulla oli mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin sekä opetella suomen kieltä. Vähitellen myös uusi kulttuuri ja tavat ovat tulleet tutuiksi, mikä on tukenut kotoutumista. Eräs haastateltava sanoi, että ihmisiä pitäisi kannustaa tutustumaan ihmisiin eri kulttuureista.

Haastateltavat kertoivat, että ovat enimmäkseen tyytyväisiä elämäänsä Seinäjoella. Syiksi kerrottiin muun muassa se, että Seinäjoki on sopivan pieni paikka ja sieltä löytyy kaikki tarpeellinen. Myös tyytyväisyys nykyiseen työ- tai opiskelupaikkaan vahvistivat haastateltavien vastauksia. Osa haastateltavista luonnehti myös Seinäjokea kodikseen, vaikka välillä ikävä koti-maahan yllättää, mutta taasen kotimaassa vieraillessaan, he kuvasivat ikävääntunteita Suomea ja Seinäjokea.

First was hard to go anywhere alone, cause I didn't understand anything and couldn't basically speak with anyone. But now it's completely different. Now I can understand, and all the people here speaks English so you can always do something. (H1.)

7.5 MONI-infon asiakkaiden kokemukset saamastaan palvelusta

Yli puolet haastateltavista olivat saaneet ohjausta ja neuvontaa MONI-infolta moniin eri tarpeisiin. Osa haastateltavista oli asioinut MONI-infon toimistolla useaan otteeseen, ja osa oli käynyt siellä pari kertaa, kun oli tarvinnut apua. MONI-info oli tukenut oleskelulupahakemuksissa, asuntoasioissa, työnhakuun liittyvissä asioissa (esim. ansioluettelo), ajokortin hoitamisessa, TE-toimistoon liittyvissä asioissa, pankkiasioissa, erilaisten dokumenttien teossa, lapsien asioissa sekä dokumenttien sisällön kääntämisessä.

Kaikki MONI-infon palveluita saaneet olivat tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen ja neuvontaan. Haastateltavien mukaan MONI-infoon oli helppo olla yhteydessä. Työntekijöiden kielitaitoa myös keuhuttiin. Haastateltavat, joilla oli kokemusta MONI-infon palveluista, ovat saaneet MONI-infolta tietoa erilaisista tapahtumista ja kursseista sekä hyviä vinkkejä tulevaisuuteen.

Haastateltavat olivat tykänneet saamastaan avusta ja se oli ollut tarpeen siihen elämäntilanteeseen. Haastatteluissa esille nousi se, että työntekijöistä tykättiin ja heitä kuvailtiin usein mukaviksi. Haastateltavat kokivat tulleen ymmärretyiksi saadessaan MONI-infon palveluita ja heitä kohtaan oli oltu ystävällisiä. Kokonaisuudessaan haastateltavien kokemukset olivat hyvin positiivisia MONI-infon palveluista. Suurin osa sanoi käyttävänsä palveluita jatkossakin, kun tarpeita ilmenee.

I think it's very helpful. (H7.)

If something difficult comes like paperwork or I don't understand or like this kind of things, I think they help me. (H8.)

The service has been really good. I would say for probably a person that feels that kind of, "I'm just hanging out here in the country and kind of who could help me." (H9.)

7.6 Ei asiakkaiden ajatuksia MONI-infosta

Kerroimme niille haastateltaville MONI-infon tarjoamasta ohjauksesta ja neuvonnasta, jotka eivät olleet MONI-infon palveluita vielä käyttäneet. Suurin osa näistä haastateltavista toi esille, että olisi mieluusti käyttänyt MONI-infon palveluita kotoutumisprosessinsa alussa, jos sellainen palvelu olisi silloin ollut tarjolla. He sanoivat, että tämänlaiselle palvelulle on tarvetta ja he kannustivat uusia maahanmuuttajia hyödyntämään MONI-infon palveluita. Melkein kaikki haastateltavat, jotka eivät vielä olleet hyödyntäneet MONI-infon palveluita kertoivat, että voisivat tulevaisuudessa käyttää niitä tarpeen vaatiessa.

On toi varmasti MONI-info semmonen hyvä paikka, -- varmasti auttaa tosi paljon kaikkia asioista, mitä mulle on puuttunu, kun mä oon tullu Suomessa. (H4.)

7.7 Maahanmuuttajien tavoittaminen

Suurin osa MONI-infon asiakkaista oli löytänyt MONI-infon tuttunsa kautta. Esille nousi myös MONI-infon omat Facebook-sivut. Haastateltavat pohtivat, miten maahanmuuttajia voisi MONI-infon puolesta tavoittaa. Eniten esille nousi erilaiset mainokset, kuten radio, posti, sähköposti ja muut esitteet. Vastauksissa ehdotettiin myös konkreettista infopakettia (esim. vihko), jonka maahanmuuttaja voisi saada heti Suomeen saavuttuaan. Infopaketissa kerrotaisiin, mitä virallisia asioita Suomeen saavuttua tulee hoitaa. Myös MONI-infon palveluista kerrotaisiin tässä infopaketissa. Osa haastateltavista ei ollut aktiivisia sosiaalisen median käyttäjiä. He kuitenkin

kertoivat, että voisivat seurata MONI-infoa eri kanavien kautta, jos he itse niitä käyttäisivät. Esille nousi monikielisuuden tärkeys maahanmuuttajia tavoitettaessa.

Mä vähän ajattelen, että varmasti silloin, kun ihmiset muuttaa Suomessa, että sanotaan, kun ne menee hakemaan sitä oleskelulupaa tai jotain niin mä ajattelen, että sieltä pitäis saada sitten semmonen paperi tai joku vihko tai jotain, että tosta on se paikka, että mistä sun pitäisi tulevaisuudessa käydä kysymässä kaikkia asioita, mitä sulle puuttuu. (H4.)

Cause in their building they could put a sign outside like just that the people know that they are there. So then when you see something, you'll go on internet and check what is that. (H1.)

8 ERILAISET MAAHANMUUTTOPROSESSITYYPIT

Tässä luvussa avaamme kolme erilaista mahdollista maahanmuuttoprosessia tyypittelyn avulla. Olemme koonneet kolme keksittyä henkilöä, joiden maahantulon taustat ja syyt ovat erilaiset. Käytimme henkilöiden prosesseissa apuna haastattelujen tuloksia. Tuloksia yhdistelemällä saimme luotua henkilöiden maahanmuuttoprosessit. Avaamme prosessit tekstinä, sekä kuvina jokaisen henkilön alle. Haluamme tuoda esille sen, että maahanmuutto- ja kotoutumisprosessit ovat erilaisia ja henkilöillä on erilaisia tuen tarpeita. Tuomme henkilöiden prosesseissa esiin MONI-infon merkitystä kertomalla, miten henkilöt ovat hyödyntäneet MONI-infon ohjausta ja neuvontaa. MONI-infon merkitys korostuu siinä, miten henkilö 1 ei ole hyödyntänyt MONI-infon palveluita, kun taas henkilöt 2 ja 3 ovat MONI-infon palveluita hyödyntäneet.

8.1 Henkilö 1: EU-maan kansalainen, joka on muuttanut Suomeen työn perässä

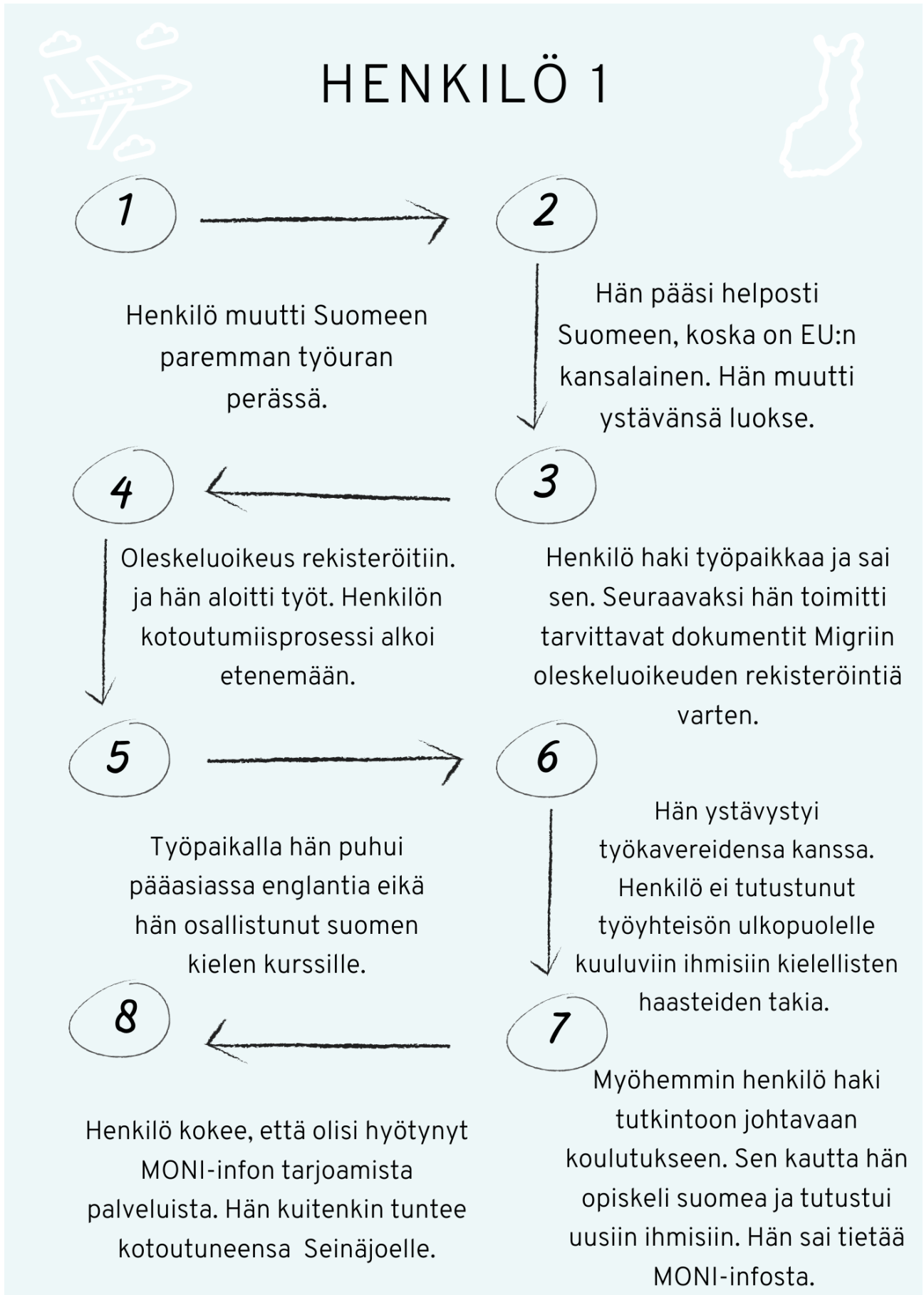
Henkilö päätti muuttaa Suomeen paremman työn perässä. Hän pääsi helposti Suomeen, koska on EU:n kansalainen, eikä tämän vuoksi tarvinnut erillistä viisumia. Henkilön ystävä asuu Suomessa ja hän muutti ystävänsä luokse. Henkilö sai tietää avoimesta työpaikasta ja päätti hakea paikkaa. Hän sai työpaikan, jonka jälkeen hän toimitti tarvittavat dokumentit Migriin eli Maahanmuuttovirastoon oleskeluoikeuden rekisteröintiä varten. Henkilön oleskeluoikeus rekisteröitiin nopeasti ja kotoutumisprosessi sai alkunsa. Ystävällä oli merkittävä rooli henkilön kotoutumisprosessissa. Ystävä auttoi henkilöä löytämään asunnon, hoitamaan pankkiasioita sekä arkisissa asioissa, kuten kaupassa asioinnissa sekä julkisen liikenteen käytössä. Henkilö ei ollut tietoinen erilaisista maahanmuuttajille suunnatuista palveluista, kuten MONI-infosta.

Henkilö kävi säännöllisesti töissä ja sai sieltä uusia ystäviä. Hän puhui enimmäkseen englantia ja käytti sitä myös työpaikalla työkavereidensa kanssa. Hän ei ilmoittautunut kielikurssille ja sen takia suomen kielen oppiminen oli hidasta. Työkavereiden lisäksi henkilö ei tutustunut uusiin ihmisiin. Tähän vaikutti selkeästi se, ettei hän osannut tarpeeksi suomea käydäkseen keskusteluja uusien ihmisten kanssa. Henkilö yritti itsenäisesti etsiä kiinnostavia koulutuksia. Ystävä auttoi koulutukseen haussa parhaansa mukaan. Neljän kuukauden työskentelyn jälkeen hän haki tutkintoon johtavaan koulutukseen. Koulutukseen pääsyn myötä hän aloitti suomen kielen opiskelun ja tutustui uusiin ihmisiin, jonka avulla hän laajensi sosiaalista verkostoaan.

Henkilö sai tietää MONI-infosta opiskelupaikan saamisen jälkeen. Henkilö kokee, että olisi hyödyntänyt MONI-infon järjestämistä tapahtumista, jotka olisivat kasvattaneet hänen sosiaalista

verkostoaan yli työyhteisön rajojen. Hän kuitenkin kokee, että on kotoutunut Seinäjoelle ja on saanut rakennettua uuden elämän Suomessa.

Alla olevassa kuvassa on havainnollistettu henkilön yksi maahanmuuttoprosessi (Kuva 1.).

Kuva 1. Henkilön yksi maahanmuuttoprosessi.

8.2 Henkilö 2: EU-maan ulkopuolinen kansalainen, joka on muuttanut Suomeen perhesyiden takia

Henkilö muutti Suomeen, koska hänen puolisonsa asui Suomessa. Ennen Suomeen muuttoa hän haki viisumin matkustamista varten. Kun hän saapui Suomeen, hän haki Migristä oleskelulupaa. Puoliso auttoi häntä hoitamaan kaikki viralliset asiat Suomeen muuttamiseen liittyen. Henkilö odotti oleskeluluvan päätöstä kuusi kuukautta. Puolen vuoden odotus oli hänelle raskasta aikaa, koska hän ei pystynyt tekemään mitään työhön tai opiskeluun liittyvää. Vapaa-aika kului pääasiassa kotona. Puolionsa kautta hän pääsi tutustumaan pariin uuteen ihmiseen, mutta uusien ihmissuhteiden luominen oli haastavaa.

Oleskeluluvan saamisen jälkeen hän ilmoittautui TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi ja pääsi osallistumaan kielikurssille. TE-toimiston kautta hän pääsi myös työvoimakoulutukseen. Henkilö kuuli TE-toimiston työntekijältä MONI-infosta ja päätti varata ajan MONI-infoon. Yhteydenotto MONI-infoon oli henkilön mielestä helppoa ja työntekijät ottivat hänet hyvin vastaan. MONI-infon työntekijät auttoivat henkilöä tekemään ansioluettelon sekä erillisen työhakemuksen avointa työpaikkaa varten. Henkilö sai työpaikan ja pääsi aloittamaan säännöllisen työssä käynnin. Töissä hän oppi hyvin suomea, koska joutui käyttämään sitä päivittäin. Hän tutustui myös uusiin ihmisiin ja sai uusia ystävyysuhteita.

Henkilö kokee, että uusi arki on alkanut sujumaan onnistuneesti. Puolison tuen avulla hän on onnistunut kotoutumaan Seinäjoelle, ja MONI-info on pysynyt arjessa mukana. Tarpeen vaatiessa he ovat matalalla kynnyksellä yhteydessä MONI-infon työntekijöihin. MONI-infon tapahtumat tuovat mielekästä ja monipuolista sisältöä henkilön ja hänen puolionsa arkeen. Tapah-tumissa he tapaavat muita ihmisiä ja näin ollen kerryttävät sosiaalisia verkostojaan.

Alla olevaan kuvaan on havainnollistettu henkilön kaksi maahanmuuttoprosessi (Kuva 2.).

Kuva 2. Henkilön kaksi maahanmuuttoprosessi.

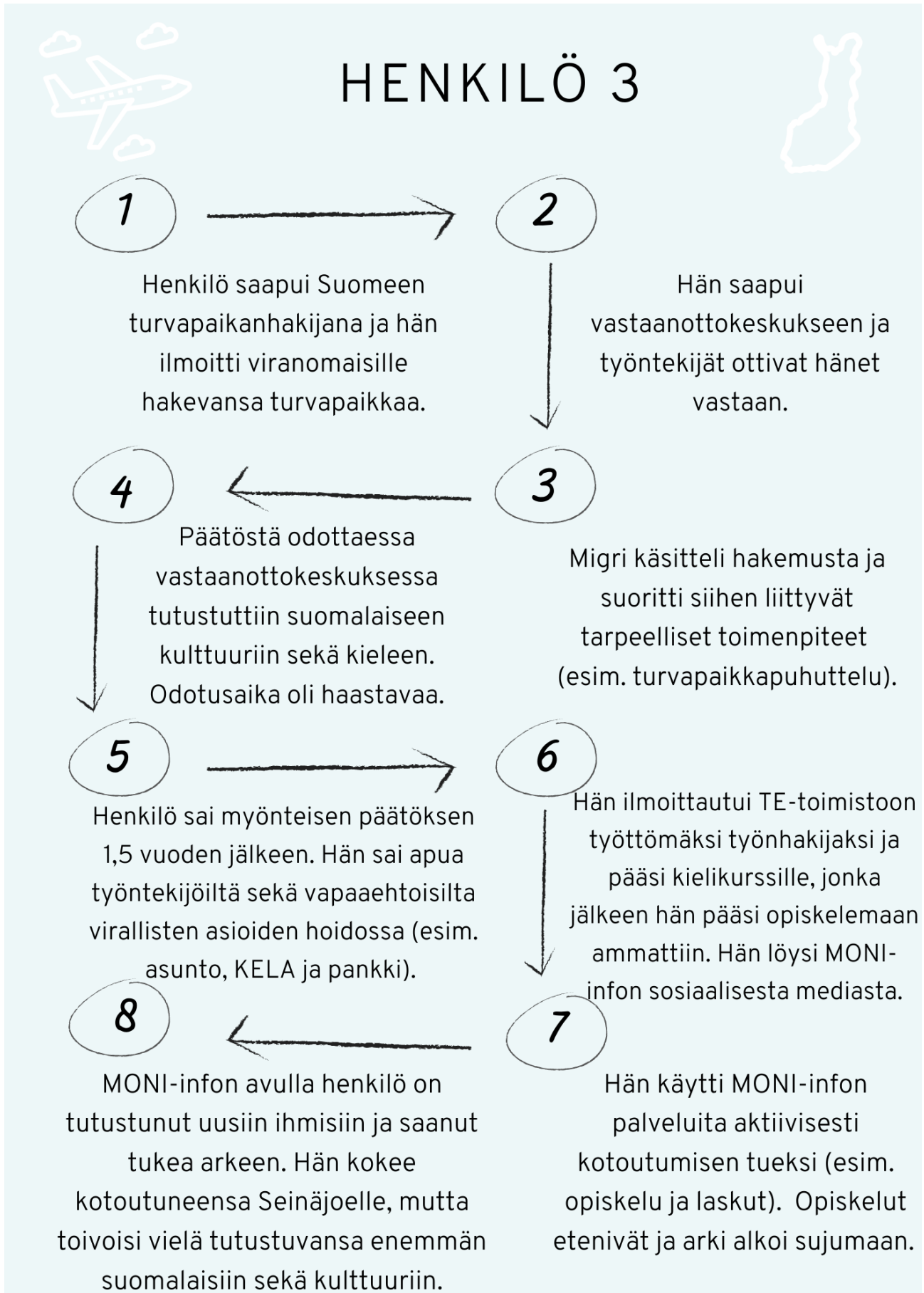
8.3 Henkilö 3: EU-maiden ulkopuolinen kansalainen, joka on muuttanut Suomeen turvapaikanhakijana

Henkilö saapui Suomeen ja ilmoitti rajaviranomaiselle hakevansa turvapaikkaa. Hakuprosessi käynnistyi. Hän saapui vastaanottokeskukseen linja-autolla yhdessä muiden turvapaikanhakijoiden kanssa, jossa hän asui koko hakuprosessin ajan. Vastaanottokeskuksessa henkilö tutustui suomalaiseen kulttuuriin ja kieleen. Maahanmuuttovirasto käsitteli hakemuksen ja suoritti siihen liittyvät tarpeelliset toimenpiteet, joita voi olla mm. turvapaikkapuhuttelu ja muut selvitykset. Henkilö odotti kutsua turvapaikkapuhutteluun vuoden. Henkilö odotti turvapaikkapuhuttelun jälkeen päätöstä puoli vuotta, jonka jälkeen hän sai myönteisen päätöksen turvapaikasta. Hakuprosessi kesti yhteensä 1,5 vuotta.

Myönteisen turvapaikkapäätöksen jälkeen hän etsi oman asunnon sekä sai hoidettua muut viralliset asiat kuten, KELA- ja pankkiasiat. Näihin hän sai apua vastaanottokeskuksen työntekijöiltä sekä vapaaehtoisilta. Hän ilmoittautui TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi ja pääsi sen myötä kielikurssille. Henkilö haki TE-toimiston avulla kouluun ja pääsi opiskelemaan ammatilliseen koulutukseen. Hän näki MONI-infon mainoksen sosiaalisessa mediassa ja otti MONI-infoon yhteyttä. Henkilö sai apua heidän työntekijöiltään opiskeluun, laskuihin ja muihin arkisiin asioihin. MONI-infon kautta hän tutustui myös muihin maahanmuuttajiin.

Henkilön ammatilliset opinnot ovat edenneet ja työelämään siirtyminen on pian ajankohtainen. Hän toivoisi tutustuvansa vielä enemmän suomalaisiin ja suomalaiseen kulttuuriin. Hän kokee kuitenkin, että on kotoutunut Seinäjoelle ja tulevaisuuden haaveena on omistaa asunto Seinäjoelta.

Alle olevaan kuvaan on havainnollistettu henkilön kolme maahanmuuttoprosessi (Kuva 3.).

Kuva 3. Henkilön kolme maahanmuuttoprosessi.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa vertaamme tutkimustuloksia kartoittamaamme teorian tietoon. Keräsimme maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta sekä MONI-infosta teemahaastatteluiden avulla. Haastattelimme yhtätoista maahanmuuttajaa, joista seitsemän on käyttänyt MONI-infon palveluita. Tutkimuskysymysten avulla pyrimme selvittämään maahanmuuttajien yksilöllisiä kokemuksia kotoutumisesta Seinäjoelle ja sen lähialueille sekä selvittämään, mikä merkitys MONI-infolla on ollut maahanmuuttajien kotoutumisessa.

9.1 Maahanmuuton taustat sekä kokemukset kotoutumisesta

Maahanmuuton syyt voivat olla moninaisia. Syytä maahanmuuttoon voi olla esimerkiksi opiskeluun, työhön sekä perheeseen liittyvät syyt (Työ- ja elinkeinoministeriö, [viitattu 18.10.2021]). Suomeen muuttaa eniten työkäisiä ulkomaalaistaustaisia ihmisiä, vaikkakin lähtömaa sekä maahanmuuton syy vaikuttavat myös ikäjakaumaan (Maahanmuuttajat väestössä, [viitattu 18.10.2021]). Tutkimuksesta selvisi, että haastateltavien maahanmuuton syyt olivat hyvin erilaiset. Syytä maahanmuutolle oli työ, opiskelu, perhesuhteet sekä turvapaikka. Kaikki haastateltavat olivat opiskelu- ja työkäisiä, sillä ikähaarukka oli 18–44-vuotta.

Maahanmuuttajan kotoutumisprosessi on aina yksilöllinen, sillä prosessiin vaikuttavat subjektiiviset kokemukset ja tarpeet (Mäkisalo-Ropponen 2012, 22). Maahanmuuttajan on tärkeää saada tarpeellisia tietoja, sekä valmiuksia tullakseen osaksi yhteiskuntaa (Maahanmuutto ja kotoutuminen Suomessa, [viitattu 20.10.2021]). Tutkimuksessa kävi ilmi, että haastateltavien kokemukset kotoutumisprosessista olivat yksilöllisiä. Tuloksista nousi esille yhtäläisyyksiä kuin myös eroavaisuuksia. Kaiken kaikkiaan haastateltavat kokivat kotoutuneensa Seinäjoelle ja sen lähialueille hyvin. Suurimmat eroavaisuudet nousivat esille prosessin alussa ja tukiverkoissa.

Oleskelulupapäätöksen odottamisaika vaihteli haastateltavien kesken. Suurin osa koki odottamisen haasteelliseksi tai raskaaksi, sillä arki ja elämä rajoittuivat suurimmaksi osaksi kotiin. Uusien sosiaalisten suhteiden luominen oli haastavaa, sillä mahdollisuutta luoda sosiaalisia kontakteja työn tai opiskelun kautta ei ollut. Mahdollisuus vaikuttaa oman elämän asioihin vahvistaa osallisuuden tunnetta. Henkilön sosiaaliset suhteet, esimerkiksi työn tai opiskelun kautta edistävät sosiaalista osallisuutta. (Osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta 2015.) Tutkimuksesta kävi ilmi, etteivät haastateltavat pystyneet edistämään sosiaalista osallisuutta

oleskeluluvan odottamisaikana, eikä haastateltavat olleet yhteydessä MONI-infoon odottamisaikanaan, sillä palvelua ei ollut vielä tällöin olemassa.

Yhtäläisyytenä oli kuitenkin se, miten kotoutumisprosessi helpottui huomattavasti myönteisen päätöksen jälkeen. Oleskeluluvan myötä siirtyminen opiskelu- ja työelämään alkoi sujumaan. Kunnan osuus kotoutumisessa nousi esille eniten TE-toimiston kautta. Tutkimuksessa nousi merkittäväksi tekijäksi opiskelu- ja työelämään siirtyminen. Opiskeluiden ja työn kautta haastateltavat saivat luotua uusia ihmissuhteita sekä he kokivat, että suomen kielen opettelu helpottui tämän myötä. Suomen kielen opettelu nousikin yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi kotoutumisen edistämisessä. Merkityksellisenä koettiin myös läheiseltä saatu tuki kotoutumisprosessin alussa.

9.2 MONI-infon merkitys maahanmuuttajien kotoutumisessa

Vastavuoroinen vuorovaikutus on merkittävässä asemassa maahanmuuttajan sekä ammattilaisen välillä. Vastavuoroisuudessa nousee esille dialogisuus ja asiakaslähtöisyys. Osallistavalla sekä rohkaisevalla työotteella pyritään tuomaan esiin asiakkaan omat kokemukset, joiden kautta määritellään tuen tarvetta. (Törrönen ym. 2016.) Kaikki haastateltavat, jotka olivat olleet MONI-infon asiakkaina, kertoivat että he olivat saaneet tarvittavaa ohjausta ja neuvontaa MONI-infon työntekijöiltä. MONI-infon asiakkaat nostivat esille sen, miten hyvin heidät oli kohdattu, kun he olivat asioineet MONI-infon toimistolla. Työntekijät olivat olleet ystävällisiä. Maahanmuuttajat olivat kokeneet tullessaan ymmärretyksi. Osa MONI-infon asiakkaista kehui työntekijöiden kielitaitoa. Kulttuurisensitiivisessä työotteessa (Kulttuurisensitiivinen työote 2021) tulee ottaa huomioon asiakkaan kulttuurin arvostaminen sekä kunnioittava kohtaaminen. Ammattilaiselta edellytetään oman kulttuurinsa tiedostamista sekä herkkyyttä tunnistaa muiden kulttuurien erityispiirteitä.

Esille nousi se, että MONI-infoon oli ollut helppo ottaa yhteyttä sekä siellä asiointi oli sujuvaa. Matalan kynnyksen palveluiden tavoitteena on olla mahdollisimman helposti asiakkaiden saavutettavissa. Ominaista matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelulle on se, että palvelu on maksutonta, asiointi on helppoa eikä se vaadi ajanvarausta. (Leemann & Hämäläinen 2015, 4–5.) Osa asiakkaista oli asioinut MONI-infossa kertaluontoisesti ja osa asiakkaista oli käyttänyt MONI-infon palveluita useammin. Asiakkaat olivat saaneet ohjausta erilaisten asioiden hoitamiseen, kuten työhön, opiskeluun ja oleskelulupaan liittyen. MONI-infon työntekijät olivat tarjonneet apua esimerkiksi erilaisten lomakkeiden täyttämiseen, ja heiltä sai tietoa virallisten

asioiden kulusta. Leemannin ja Hämäläisen (2015, 3) mukaan matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut edistävät erityisesti haastavasti tavoitettavien asiakasryhmien, kuten maahanmuuttajien sosiaalista osallisuutta. Tavoitteena on ehkäistä asiakkaiden syrjäytymistä sekä edistää heidän omaa aktiivisuuttaan yhteiskunnassa. MONI-info edistää maahanmuuttajien sosiaalista osallisuutta tukemalla erilaisten asioiden hoitamisessa, jolloin maahanmuuttajalla on mahdollisuus kokea olevansa aktiivinen tekijä omassa arjessaan.

Tutkimuksesta selvisi, että maahanmuuttajia voisi tavoittaa mainoksilla erilaisten kanavien kautta, kuten posti ja sosiaalinen media. Tärkeää maahanmuuttajien palveluista viestimisessä on muistaa viestinnän monikielisyys, jotta mahdollisimman moni ymmärtäisi mainosten sisällöt.

Jokainen haastateltava, oli hän sitten ollut MONI-infon asiakkaana tai ei, koki MONI-infon olevan hyödyllinen palvelu maahanmuuttajille. Maahanmuuttajat, jotka olivat muuttaneet Suomeen ennen MONI-infon käynnistymistä, ajattelivat, että olisivat hyötäneet kyseisestä matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelusta kotoutumisensa alussa.

10 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Seinäjoella sekä lähikunnissa asuvien maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta. Lisäksi halusimme selvittää Seinäjoella toimivan maahanmuuttajille suunnatun matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu MONI-infon merkitystä kotoutumisessa.

Koko opinnäytetyön ajan, meillä oli selkeä kuva siitä, mitä haluamme tutkimuksen avulla selvittää. Haasteeksi opinnäytetyön teossa ilmeni teoriaosuudessa käsittelemiemme teemojen rajaaminen sekä luotettavien lähteiden löytäminen. Koemme silti, että alun haasteen jälkeen saimme koostettua monipuolisen teoriaosuuden. Kokosimme teoriaosuuden teemat kotoutumisen edistämisen käsitteiden ympärille.

Opinnäytetyöprosessin aikana meille ilmeni, että kotoutuminen käsitteenä on hyvin laaja ja monisäikeinen. Haasteeksi teoriaosuuden koostamisessa nousi se, että oli vaikea löytää tietoa niiden maahanmuuttajien kotoutumisesta, jotka eivät ole tulleet Suomeen turvapaikanhakijana tai kiintiöpakolaisena. Voidaan todeta, että muiden syiden vuoksi Suomeen muuttaneet jäävät herkemmin kotoutumispalveluiden ulkopuolelle, mikäli he eivät itse ohjautu niitä hakemaan, eikä heillä välttämättä ole tarpeeksi tietoa heille kohdennetuista palveluista. Laki kotoutumisen edistämisestä velvoittaa kuitenkin viranomaisia huolehtimaan riittävästä tiedottamisesta erilaisista palveluista (L 30.12.2010/1386). Kotoutumisprosessi itsessään on yksilöllinen, jopa vuosia kestävä prosessi. Kotoutumisen kokemus on hyvin subjektiivista ja prosessi jokaisella maahanmuuttajalla on erilainen.

Aloitimme opinnäytetyömme rajaamalla teoriaosuuden käsitteet, jonka jälkeen toteutimme haastattelut. Haastattelimme yhtätoista maahanmuuttajaa Seinäjoelta ja sen lähialueilta. Haastatteluotanta oli sinällään hyvin pieni, joten tulokset eivät ole yleistettävissä. Suomessa on paljon maahanmuuttajia ja tiedämme koostamamme teorian pohjalta, että jokaisen kokemukset kotoutumisesta ja eri palvelutarpeista ovat yksilöllisiä. Tulee ottaa myös huomioon, että haastattelujen teemat olivat hyvin sensitiivisiä ja kaikista ikävimmät kokemukset kotoutumisprosessin aikana eivät välttämättä tulleet haastatteluissa esille. Haastattelutilanteet pyrimme luomaan mahdollisimman turvalliseksi ja luottamusta herättäväksi, mutta olimme kuitenkin haastateltaville entuudestaan tuntemattomia, mikä saattoi myös osaltaan vaikuttaa heidän tuottamaansa kokemukselliseen tietoon. Olimme tyytyväisiä, että saimme haastatteluun mukaan kaikki, joihin olimme yhteydessä.

Haastatteluissa nousi haasteeksi kielellinen ymmärrys. Toteutimme haastattelut englannin sekä suomen kielellä ja keskityimme selkokielen käyttöön haastattelutilanteissa. Haastatteluissa nousi esille se, että jotkin käsitteet olivat selkokielisyydestä huolimatta vaikeasti ymmärrettäviä. Koimme kuitenkin, että saavutimme haasteista huolimatta asettamamme tavoitteet ja vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Kokonaisuudessaan haastattelujen toteutus onnistui ja haastatteluja oli miellyttävä tehdä. Yhteistyö haastateltavien kanssa oli sujuvaa.

Haastatteluiden jälkeen täydensimme teoriaosuutta rajaamiemme teemojen ympärille. Huomasimme, että teoriaosuuden täydennykset olisivat auttaneet meitä haastattelutilanteissa, sillä olisimme osanneet kysyä tarkentavampia kysymyksiä haastateltavien kotoutumisprosesseista. Haastatteluista kerätyn aineiston litterointi tuotti ajoittain haasteita, sillä kukaan haastateltavista ei käyttänyt omaa äidinkieltään, eikä heidän suomen- tai englannin kielen taitonsa ollut välttämättä yhtä selkeää. Litteroinnin valmistumisen jälkeen käytimme aineiston sisällönanalyysiä analyysimenetelmänä. Aineiston analysointi oli mielenkiintoinen ja mielekäs vaihe opinnäytetyönprosessissa. Halusimme aineiston analyysin pohjalta koostaa visuaaliset esimerkit kotoutumisen mahdollisista prosesseista tyyppitelyjen avulla. Koimme, että rakentamamme tyyppitelyt täydensivät hyvin opinnäytetyömme tutkimustuloksia. Tyyppitelyjen luomista tuki se, miten hyvin haastateltavat olivat kuvailleet kotoutumisprosessiaan.

Ennen opinnäytetyön aloitusta, mietimme, onko kolme tekijää opinnäytetyölle liikaa. Opinnäytetyöprosessin edetessä huomasimme, että juuri kyseisessä opinnäytetyössä sen haastavuuden takia kolmelle tekijälle oli tarvetta. Olimme kaikki mukana jokaisessa osa-alueessa ja pysyimme koostamaan monipuoliset ja kattavat teoria- ja tulososuudet. Koimme, että jokaisen tekijän henkilökohtaiset vahvuudet nousivat esiin työn eri vaiheissa ja näin ollen opimme opinnäytetyöprosessin aikana toisiltamme.

Teimme opinnäytetyön yhteistyössä Seinäjoella toimivan matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu MONI-infon kanssa. Opinnäytetyöprosessin alussa kävimme MONI-infon työntekijöiden kanssa läpi tutkimuksen sisältöä esimerkiksi suunnittelemassa haastatteluja yhdessä. Olimme MONI-infon yhteydessä niissä kohdissa, kun opinnäytetyömme eteni seuraavaan vaiheeseen. Nämä olivat tutkimussuunnitelman laatiminen, teoriasisällön hahmottelu, teema-haastattelurungon suunnittelu, haastateltavien tavoittaminen, tulosten analysoinnin aloittaminen sekä lähes valmiin opinnäytetyön kommentoiminen. Muuten etenimme suunnitelman mukaisesti ja työskentelimme hyvin itsenäisesti.

Toivomme, että MONI-info sekä Seinäjoen kaupunki pystyvät hyödyntämään opinnäytetyötämme maahanmuuttajien palvelujen kehittämisessä ja näkemään matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluiden merkityksen maahanmuuttajien kotoutumisessa. Pääosin haastateltaviemme kokemukset kotoutumisesta sekä MONI-infon palveluista olivat positiivisia. Toivomme, että opinnäytetyö tukee MONI-infon tavoitetta palvelun vakiinnuttamisesta. Pidämme tärkeänä, että maahanmuuttajille suunnattuja palveluita kehitetään sekä parannetaan heidän moninaisiin tarpeisiinsa vastaten. Erityisesti tärkeässä roolissa ovat maahanmuuttajien omat kokemukset kotoutumisesta, sillä he ovat oman kotoutumisprosessinsa asiantuntijoita. Merkittävä rooli kotoutumisen onnistumisessa on viranomaisilla sekä muilla organisaatioilla, jotka tuottavat maahanmuuttajille kohdistettuja palveluita. Tärkeää olisi myös lisääntyvän monikulttuurisuuden kannalta kehittää kaikkia julkisia palveluita siten, että ne olisivat helpommin saatavilla ja tieto niistä tavoittaisi niitä tarvitsevat. Ammattilaisilla tulisi olla entistä enemmän monikulttuurista osaamista. Näemme, että on yhteiskunnan sekä maahanmuuttajan kannalta merkittävää, että sujuva kotoutuminen mahdollisesta ja siihen panostetaan. Olisi tärkeää, että erilaiset tahot olisivat tietoisia MONI-infosta ja maahanmuuttajia osattaisiin ohjata MONI-infoon tarpeen tullen. MONI-infon tunnettuus ja yhteistyö eri tahojen välillä edistäisi maahanmuuttajien kotoutumista Seinäjoella. Erityisesti sosiaali- ja terveystalveluiden kautta olisi luontevaa saada tietoa MONI-infosta.

Mielestämme saavutimme opinnäytetyön tavoitteet hyvin. Saimme hyvin koostettua teoriaosuuden, mikä vahvisti tutkimustuloksia. Koostimme aiheita tarkastellessa kattavan kokonaisuuden, joka sisältää valitsemamme aiheen kannalta keskeisen teorian tiedon ja selkeät tutkimustulokset. Tiedostamme sen, että tutkimustulokset olisivat olleet monipuolisemmat, jos olisimme kysyneet haastattelemaan haastateltavat heidän omilla äidinkielillään.

Kotoutuminen käsitteenä on monialainen ja laaja. Kotoutumislain nojalla on määritelty kuntien tehtäväksi järjestää kotoutumista edistävät palvelut, jotka ovat kuitenkin kohdennettu erityisesti pakolaisstatuksella Suomessa oleskeleville. Tämä nousi haasteeksi teoriaosuuden koostamisessa, koska oli vaikea löytää tietoa niiden maahanmuuttajien kotoutumisesta, jotka eivät ole tulleet Suomeen pakolaisena tai turvapaikanhakijana. Voidaan todeta, että muiden syiden vuoksi Suomeen muuttaneet jäävät herkästi kotoutumispalveluiden ulkopuolelle, mikäli he eivät itse ohjautu niitä hakemaan, eikä heillä välttämättä ole tarpeeksi tietoa heille kohdennetuista palveluista. Laki kotoutumisen edistämisestä velvoittaa kuitenkin viranomaisia huolehtimaan riittävästä tiedottamisesta erilaisista palveluista (L 30.12.2010/1386).

Kotoutumisprosessi itsessään on yksilöllinen, jopa vuosia kestävä prosessi. Kotoutumisen kokemus on hyvin subjektiivinen ja prosessi jokaisella maahanmuuttajalla on erilainen.

Sosionomin opinnoissamme ei ole juurikaan keskitytty maahanmuuttajiin asiakaskuntana. Opinnäytetyötä aloittaessamme, meillä ei ollut laajaa tietopohjaa maahanmuuton käytänteistä ja siihen liittyvistä prosesseista. Opinnäytetyötä tehdessämme oma tietoisuutemme aiheen ympärillä laajeni ja saimme paljon erilaista tietoa maahanmuuttoon liittyvistä teemoista. Pysytymme hyödyntämään kerättyä tietoa tulevaisuudessa työelämässämme. Koemme, että tällä opinnäytetyöllä saimme koostettua myös hyviä vinkkejä maahanmuuttajien kanssa työskenteleville ammattilaisille. Olemme tuoneet opinnäytetyöhömmme liittyviä teemoja eri näkökulmista sekä pohtineet kriittisesti työmme laatua ja eettisiä ongelmia.

Koemme, että tulevaisuudessa tulisi tutkia enemmän kotoutumista niiden maahanmuuttajien näkökulmasta, jotka ovat saapuneet Suomeen esimerkiksi työn tai läheisen perässä. Kokeimuksia tutkimalla palveluita on mahdollista kehittää maahanmuuttajien tarpeita vastaaviksi. Lisäksi olisi hyvä tutkia sitä, kuinka eri tahojen välinen yhteistyö toimii kotoutumisen edistämisessä ja kuinka sitä voisi kehittää. Maahanmuuton kasvaessa tulisi palveluiden ja monikulttuurisen ammatillisen osaamisen kehittyä sen myötä.

LÄHTEET

- ALKU-tapaaminen / ALKU meeting. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: MONI-info. [Viitattu 4.11.2021]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/hallinto/kansainvalinen-seinajoki/maahanmuuttajien-moni-info/alku-tapaaminen-alku-meeting/>
- Amiot, C., Doucerain, M., Zhout, B. & Ryder, A. 2017. Cultural identity dynamics: Capturing changes in cultural identities over time and their intraindividual organization. [Verkkolehtiartikkeli]. *European journal of social psychology* 2018–08, Vol.48 (5), 629–644. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavana: EBSCOhost Academic Search Elite -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus). Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kotoutumisesta. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavana: <https://www.ely-keskus.fi/web/pakolaistaustaisten-ohjauksen-kehittaminen-hanke/kotoutumisesta>
- Erbismann, A-S. 2017. [Verkkojulkaisu]. Maahanmuuttajien kotoutuminen ja kolmannen sektorin vaikutus toimijoiden vaikutus kotoutumiseen. Itä-Suomen yliopisto: Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 27.10.2021]. Saatavana: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/19023/urn_nbn_fi_uef-20171262.pdf?sequence=-1
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa: R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin1. [Verkkokirja]. Jyväskylä: PS-kustannus. 5. uud. p. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden, 43–98.
- Euroopan parlamentti. 3.11.2020. [Verkkosivu]. Maahanmuuton syyt – mikä saa ihmiset lähtemään kodeistaan? Helsinki: Euroopan parlamentti. Saatavana: <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/world/20200624STO81906/maahanmuuton-syyt-mika-saa-ihmiset-lahtemaan-kodeistaan>
- Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA). 2020. Migration: Fundamental Rights Issues At Land Borders. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 18.10.2021]. Saatavana: <https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/48cb56e2-3904-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en>
- Forss, P. & Vatula-Pimiä, M-L. 2014. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi: sosiaalinen kuntoutus. 5. uud. p. Porvoo: Edita Publishing Oy.
- Günther, K. & Hasanen, K. Ei päiväystä. Etnografia. Teoksessa: Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 29.9.2021]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavana: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/tyypittely/>
- Haavikko, A. & Bremer, L. 2009. Ulkoisesti erilaisia, sisäisesti samanlaisia: Opas mielenterveys-työhön yli kulttuurirajojen. Helsinki: SMS-tuotanto OY.
- Hiltunen, S. 2012. Monikulttuurisuus Euroopan reunamailla. Teoksessa: S. Hiltunen., M. Havi., M. Lätti & A-L. Westman (toim.) Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan. Joensuu:

- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisu: B: 42, 9–10.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. [Verkkokirja]. Helsinki: Gaudeamus. [Viitattu 11.10.2021]. Saatavana: Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Honkasalo, V., Näre, L. & Tervonen, M. 2018. Toteutuvatko maahanmuuttajien ihmisoikeudet Suomessa? Teoksessa: V. Lähde & J. Vehkoo (toim.) Jakautuuko Suomi?: eriarvoisuus tutkijoiden, toimittajien ja taiteilijoiden silmin. Helsinki: Into Kustannus Oy, 39–45.
- Joka seitsemäs 30–34-vuotias on ulkomaalaistaustainen. 28.5.2021. [Verkkosivu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 19.10.2021]. Saatavana: https://www.stat.fi/til/vaerak/2020/02/vaerak_2020_02_2021-05-28_tie_001.fi.html
- Juhila, K. Ei päiväystä. Laadullinen tutkimus ja teoria. [Verkkojulkaisu]. Teoksessa: J. Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu: 12.10.2021]. Saatavana: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mitaon-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/>
- Juntunen, M. & Laakkonen, V. 2018. Etnografiaa monikulttuurisessa lähiössä. Teoksessa: V. Lähde & J. Vehkoo (toim.) Jakautuuko Suomi?: eriarvoisuus tutkijoiden, toimittajien ja taiteilijoiden silmin. Helsinki: Into Kustannus Oy, 75–81.
- Kaataja, K. 2021. Maahanmuuttajakoordinaattori. MONI-info. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Rebecca Etula. [Viitattu 26.10.2021].
- Karinen, R. 2011. Maahanmuuttajien työllistymisen esteet – kohti ennakoivaa ja vaikuttavaa verkostotyötä. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 6.9.2021]. Helsinki: Sisäasiainministeriö. Saatavana: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79683/sm_132011.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Katisko, M. 2016. Sosiaaliohjaus: Kulttuurisensitiivisyyttä ja globaalien ilmiöiden tunnistamista. Teoksessa: J. Helminen (toim.) Sosiaaliohjaus: lähtökohtia ja käytäntöjä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 200–203.
- Kotoutuminen. 11.8.2021. [Verkkosivu]. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos (THL). [Viitattu 20.10.2021]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/kotoutuminen>
- Kotoutumisen osaamiskeskus. 2021. [Verkkosivu]. Parannetaan matalan kynnyksen tiedon, neuvonnan ja ohjauksen satavuotta maahanmuuttajille. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 21.10.2021]. Saatavana: <https://kotoutuminen.fi/matalan-kynnyksen-tno-palveluiden-saastavuus>
- Kulttuurisensitiivinen työote. 8.7.2021. [Verkkosivu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL). [Viitattu 20.9.2021]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>
- Kunnan kotouttamisohjelma. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: kotouttamisen osaamiskeskus. [Viitattu 10.6.2021]. Saatavana: <https://kotouttaminen.fi/kunnan-kotouttamisohjelma>

L 30.12.2010/1386. Laki kotoutumisen edistämisestä.

L 5.12.2018. Tietosuojalaki.

Laitinen, M. & Pohjola, A. (toim.) 2010. Asiakkuus sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.

Leemann, L. & Hämäläinen, R-M. 26.6.2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL). [Viitattu 13.10.2021]. Saatavana: https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R-M. 26.6.2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL). [Viitattu 11.10.2021]. Saatavana: https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/

Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2021. 13.4.2021. [Verkkosivu]. Suomen väestö monimuotoistuu – vaihtelua on alueittain. Helsinki: Valtioneuvosto. [Viitattu 31.5.2021]. Saatavana: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/suomen-vaesto-monimuotoistuu-vaihtelua-on-alueittain>

Maahanmuuton tilastot 2020. 20.1.2021. [Verkkosivu]. Suomeen muutetaan useimmiten työn takia, korona vaikutti hakemusten määrään. Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 9.6.2021]. Saatavana: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/maahanmuuton-tilastot-2020-suomeen-muutetaan-useimmiten-tyon-takia-korona-vaikutti-hakemusten-maaraan?publisherId=69817837&releaseId=69898737>

Maahanmuuttajat väestössä. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 20.9.2021]. Saatavana: https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#tab1485503695201_2

Maahanmuuttajien matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut. 6.5.2020. Selvityksen loppuraportti. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 28.10.2021]. Saatavana: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162218/TEM_2020_27.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Maahanmuuttajien MONI-info. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 18.9.2021]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/hallinto/kansainvalinen-seinajoki/maahanmuuttajien-moni-info/>

Maahanmuutto ja kotoutuminen Suomessa. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavana: https://kotoutuminen.fi/documents/3464316/4355252/tietopaketti_2016_a4.pdf/23825b41-5f25-47ce-94ff-659990325306

Maahanmuuttovirasto. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Sanasto. [Viitattu 27.10.2021]. Saatavana: <https://migri.fi/sanasto>

Martikainen, T. 2011. Suomi remix. Helsinki: Like.

- Mäkisalo-Ropponen, M. 2012. Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan: Tavoitteena kotoutuminen-Valtion kotouttamisohjelman 2012–2015 painopistealueita. Teoksessa: S. Hiltunen., M. Havi., M. Lätti & A-L. Westman (toim.) Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja: B: 42, 22.
- Osallisuuden edistäminen. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Sosiaali ja terveysministeriö (STM). [Viitattu 9.9.2021]. Saatavana: <https://stm.fi/osallisuuden-edistaminen>
- Osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta. 17.11.2015. [Verkkosivu]. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL). [Viitattu 5.9.2021]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015112318542>
- Pakolaisneuvonta. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Paperittomat. [Viitattu 27.10.2021]. Saatavana: <https://www.pakolaisneuvonta.fi/asiantuntijajarjesto/tietoa-pakolais-ja-ulkomaalaisoikeudesta/paperittomat/>
- Papunet. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Sisällön ymmärrettävyys ja selkokieli. [Viitattu 14.10.2021]. Saatavana: <https://papunet.net/saavutettavuus/sisallon-ymmarrettavyys-ja-selkokieli>
- Pohjola, R. 2016. Nuorten maahanmuuttajien kotoutuminen: Etnografinen tutkimus kotoutumisen haasteista, mahdollisuuksista ja toiveista. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylän yliopisto: Yhteiskuntapolitiikka/Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma. Pro-gradu tutkielma. [Viitattu 27.10.2021]. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/50608/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201606273352.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Pollari, J. & Koppinen, M-L. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa: T. Era (toim.) Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? [Verkkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. [Viitattu 13.10.2021]. Saatavana: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-280-6>
- Reimer, B. 2004. Social Exclusion in a Comparative Context. Sociologia Ruralis 44:1, 76–94.
- Resch, K. & José, P.A. 2021. Facilitating Intercultural Encounters with International Students: A Contribution to Inclusion and Social Network Formation. Social Inclusion 9 (3), 58–68. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 28.10.2021]. Saatavana: <http://dx.doi.org/10.17645/si.v9i3.4084>
- Rikksentorjuntaneuvosto. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Varhainen tuki ja syrjäytymisen ehkäisy. [Viitattu 5.9.2021]. Saatavana: <https://rikksentorjunta.fi/varhainen-tuki-ja-syrjaytymisen-ehkaisy>
- Rouvinen-Wilenius, P. 19.9.2013. Voidaanko yhdenvertaista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä mitata? [Diaesitys]. Helsinki: Suomen sosiaali ja terveys ry (SOSTE). [Viitattu 13.10.2021]. Saatavana: <https://slideplayer.fi/slide/11153758/>

- Ruusuvuori, J. & Nikander, P. 2017. Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa: M. Hyvärinen, P. Nikander, & J. Ruusuvuori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 427–444.
- Seinäjoen kaupunki. 2016.. Seinäjoen kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2016–2020. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 21.20.2021]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2020/03/Kotouttamisohjelma-2016-2020-1.pdf>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävän poikkihallinnollisen ohjelman (2011–2015) loppuarvio. [Viitattu 5.9.2021]. Saatavana: <https://stm.fi/documents/1271139/1448516/Syrj%C3%A4ytymisen+v%C3%A4hent%C3%A4minen+loppuarvio+16.4.2015+%284%29.pdf/2e6be4ae-72a5-4c94-a1ff-7ae2e389af04>
- Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 25.9.2021]. Saatavana: <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL). 22.4.2021. [Verkkosivu]. Kotoutuminen ja osallisuus. [Viitattu 23.8.2021]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>
- Tilastokeskus. Ei päiväystä. Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain 1990–2019. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 5.9.2021]. Saatavana: https://pxnet2.stat.fi/explorer/Maahanmuuttajat_2020/kuntakartta.html
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 8. uud. laitos. Helsinki: Tammi.
- Tuomikoski, E. 2021. Tärkeää tukea uussuomalaisen arkeen Seinäjoella. Epari 6.10.2021, 4–5.
- Turtiainen, K. (2013). Maahanmuuttajien vastaanotto ja kotouttaminen kunnissa. Teoksessa V. Korhonen, & S. Puukari (toim.), Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. (s. 191–205). PS-kustannus.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (Tenk). 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 29.9.2021]. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Saatavana: https://tenk.fi/sites/default/files/202101/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- Työ- ja elinkeinoministeriö. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Maahanmuutto kasvaa ja monipuolistuu. [Viitattu 31.5.2021]. Saatavana: <https://kotouttaminen.fi/maahanmuutto-kasvaa-ja-monipuolistuu>
- Työelämä. 22.4.2021. [Verkkosivu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL). [Viitattu 21.10.2021]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/tyoelama>

- Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén, T., Salovaara, P. & Veistilä, M. (toim.) 2016. Vastavuoroinen sosiaalityö. Helsinki: Gaudeamus.
- Ulkomaalaistaustaisten osuus, %. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 19.10.2021]. Saatavana: https://pxnet2.stat.fi/explorer/Maahanmuuttajat_2020/maakuntakartta.html
- Valtanen, R. 2021. Omaohjaajan tarve aikuistuneiden turvapaikanhakijoiden esikotoutumisvaiheessa. [Verkkójulkaisu]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma: Sosionomi (AMK). Opinnäytetyö. [Viitattu 27.10.2021]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/493228/Valtanen_Roope.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Valtioneuvosto. 22.6.2021. [Verkkosivu]. Kotoutumisen sanasto yhdenmukaistaa kotoutumiseen liittyvien käsitteiden käyttöä. [Viitattu 28.10.2021]. Saatavana: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/kotoutumisen-sanasto-yhdenmukaistaa-kotoutumiseen-liittyvien-kasitteiden-kayttoa>
- Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. [Verkkokirja]. Jyväskylä: PS-kustannus. [Viitattu 28.9.2021]. Saatavana: Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Wren Butler, J. 2021. Legibility Zones: An Empirically-Informed Framework for Considering Unbelonging and Exclusion in Contemporary English Academia. *Social Inclusion* 9 (3), 16–26. [Viitattu 28.10.2021]. Saatavana: <http://dx.doi.org/10.17645/si.v9i3.4074>
- Yle. 2019. [Verkkosivu]. Jos ei syntyvyydellä, niin maahanmuutolla – Etelä-Pohjanmaan maakuntajohtajan hoitokeino maakunnan väestökatoon. [Viitattu 19.10.2021]. Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-10997597>

LIITTEET

Liite 1. Infokirje

Liite 2. Suostumuslomake

Liite 3. Teemahaastattelurunko

Liite 1. Infokirje

Info haastattelusta ja opinnäytetyöstä

Olemme sosionomiopiskelijoita Seinäjoen ammattikorkeakoulussa.

Teemme opinnäytetyötä Maahanmuuttajien kokemuksista kotoutumisesta Seinäjoen kaupunkiin ja MONI-infon vaikutuksesta.

Sinun kanssasi juttelevat:
Terhi Jokela terhi.jokela@seinajoki.fi
Riina Latva riina.latva@seinajoki.fi
Rebecca Etula rebecca.etula@seinajoki.fi

Yhteyshenkilö:
Katja Kaataja 044 425 5294
katja.kaataja@seinajoki.fi

Seinäjoen kaupunginkirjasto
Alvar Aallon katu 14, 60100 Seinäjoki

Mistä on kyse?

Opiskeluihimme kuuluu opinnäytetyön tuottaminen.

Osallistumalla haastatteluun, sekä kertomalla omista kokemuksistasi: autat meitä opinnoissamme, sekä tuotat arvokasta tietoa MONI-infolle.

Haastattelut ovat mukavia jutteluhetkiä ja ne ovat täysin luottamuksellisia. Nimeäsi ei kerrota ulkopuolisille.

Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista, eikä se maksa tai sido sinua mihinkään.

Haastattelut pidetään heinäkuussa 2021 Seinäjoen kaupunginkirjaston Jaakso-salissa.

We are three social work students from SeAMK. We are doing our thesis about the experiences of immigration to Seinäjoki and Ilmajoki.

We'd like to interview you about your experiences on the matter. The conversation is confidential, voluntary, free of charge and it doesn't bind you in anything.

Haastattelujen tavoitteena on selvittää maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta Seinäjoelle sekä lähikuntiin.

Tarkoituksena on tuottaa kokemuksellista tietoa teemahaastattelujen avulla, jota voi hyödyntää tulevaisuudessa palveluiden kehittämisessä.

Yhtenä tavoitteena on myös tuoda maahanmuuttajille suunnatun matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu MONI-infolle näkyvyyttä sekä tuoda ilmi palvelun tarpeellisuus myös tulevaisuudessa.

Liite 2. Suostumuslomake

Suostumuslomake

Opinnäytetyö: Maahanmuuttajien kokemukset kotoutumisesta Seinäjoen kaupunkiin ja MONI-infon vaikutus

Tällä lomakkeella annan suostumukseni osallistua haastatteluun, joka nauhoitetaan ja sen jälkeen kirjoitetaan puhtaaksi. Suostun, että antamiani tietoja käytetään vain tässä opinnäytetyössä. Missä vaiheessa tahansa voin ilman erillisiä perusteluita keskeyttää tutkimukseen osallistumisen. Henkilöllisyyteni ei ilmene opinnäytetyössä tai sen tekovaiheessa, sekä haastattelumateriaali hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. Olen tietoinen siitä, että osallistumiseni tutkimukseen on vapaaehtoista.

Paikka ja aika

_____ . ____ . ____ 21

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 3. Teemahaastattelurunko

Teemahaastattelurunko

(Haastateltavien määrä: 6-7 MONI-infon asiakasta ja 3-4 ei palvelun asiakasta)

Taustatiedot: ikä, kotimaa, perhe, kauan asunut suomessa, miksi on tullut suomeen, nykytilanne, (työ- ja opiskelu), missä haluaisit olla 5. vuoden päästä?

Kokemuksia kotoutumisesta

Vuosi kun on muuttanut Suomeen?

Mitkä asiat ovat olleet vaikeita Suomeen muuttamisessa ja tänne kotoutumisessa?

Millaista tukea olet kotoutumisprosessin aikana saanut ja mistä?

Mitkä asiat ovat olleet helppoja Suomeen muutossa ja tänne kotoutumisessa?

Pyydetään kertomaan omin sanoin kotoutumisenprosessista, tilanne alussa ja kokemus tällä hetkellä?

Miten kotoutumisenprosessia olisi voinut tukea vielä paremmin? Mitä tukea olisit kaivannut vielä lisää?

MONI-info

Asiakkaat:

Miten MONI-info on auttanut sinua kotoutumisessa?

Millaista tukea olet MONI-infolta saanut?

Mitä mieltä olet saamastasi ohjauksesta ja neuvonnasta?

Ei asiakkaat:

Ennen MONI-infoon liittyviä kysymyksiä, haastateltaville kerrotaan mistä MONI-infon toiminnassa on kyse

Minkälaista tukea olisit kaivannut kotoutumiseen?

Olisitko kaivannut MONI-infon kaltaista palvelua kotoutumisprosessin aikana?

Oletko aiemmin kuullut MONI-infosta, jos olet niin mistä ja jos et, mitä kautta MONI-info olisi sinut voinut tavoittaa?

Aiotko käyttää palvelua jatkossa?